

Den danske Sterilisationslov af 1. Juni 1929 og dens Resultater, med Overvejelser om Lovens Revision.

Uddrag af en af Retslægeraadet til Justitsministeren
afgiven Betænkning.

Ved
Professor KNUD SAND
Retslægeraadets Formand.

Som bekendt blev den danske Sterilisationslov vedtaget som en Forsøgslov, der skulde revideres efter 5 Aars Forløb; dette Tidsspand blev udvidet til 6 Aar for at forøge Materialets Størrelse og dets Værdi for en kriminalbiologisk og social Bedømmelse.

Trods denne tilsyneladende ret lange Periode har Loven dog i Virkeligheden kun fungeret i et for en saa vigtig Lovgivning relativt kort Tidsrum. Det maa saaledes tages i Betragtning, at der i det første Aarstid ikke fandt mange Sterilisationsindgreb Sted, da der saavel hos Myndighederne som hos de Personer, der maatte forventes at ville indgive Andragende om Tilladelse til Operation i Henhold til Loven, gjorde sig en vis Tilbageholdenhed gældende under Hensyn til, at man her bevægede sig ind paa et helt nyt Omraade, hvor Forsigtighed og visse Betænkeligheder, der indsnævrde Rammerne, kunde være rimelige og let forstaaelige. Hertil kommer, at Erfaringsmaterialet mindskes stærkt derved, at de i det sidste Aarstid opererede Personer ikke med Udsigt til Udbytte har kunnet efterundersøges; disse Personer har derfor vel kunnet indgaa i det nedenstaaende statistiske

Materiale, men ikke i Raadets Erfaringsmateriale vedrørende Spørgsmaalet om Indgrebenes Virkninger.

Der er ved den nedenstaaende Redegørelse for hele den lovfæstede Periode*) fulgt det Princip, at samtlige Tilfælde indtil $\frac{1}{6}$ 1934 er medtaget i de statistiske Oplysninger, og at der iøvrigt i det Omfang, hvor Efterundersøgelser med Udsigt til Udbytte har kunnet foretages, er taget Hensyn til disses kriminalbiologiske og sociale Resultater.

Den gældende danske Lov om Adgang til Sterilisation af $\frac{1}{6}$ 1929 er blevet til paa Grundlag af en Betænkning, der i 1926 blev afgivet af den under $\frac{23}{12}$ 1924 nedsatte »Kommission angaaende sociale Foranstaltninger overfor degenerativt bestemte Personer«. Loven er den første egentlige Lovgivning om Sterilisering, som nogen europæisk Stat har forsøgt, og den har ved sin Udformning nødvendigt maattet faa Præg heraf, navnlig derved, at man har begrænset Adgangen til Sterilisation til Omraader, som en senere lægelig, juridisk og social-human Udvikling allerede finder for snævre og maaske noget tilfældige.

Man gør i denne Forbindelse opmærksom paa den Forskydning, som navnlig i de sidste 5 Aar har fundet Sted i den almindelige Bevidsthed ved Bedømmelse af Spørgsmaal af heromhandlede Art. Denne Forskydning har faaet Udtryk i en Række Love og Lovforslag, der er fremkommet først og fremmest i de skandinaviske Lande og Tyskland, Love og Udkast, som i hvert Fald for de skandinaviske Landes Vedkommende for en stor Del bygger paa den danske Lov, men som paa mange Omraader, navnlig i Retning af Elasticitet og Mulighed for frit Skøn i det konkrete Tilfælde, gaar langt videre end den danske Moderlov.

Man finder det rigtigt indledningsvis at opridse visse Hovedlinier i de nye Love, idet man — som det skal

*) Tidligere er i Ind- og Udlandet af forsk. Forf. publiceret spredte Meddelelser om mindre Dele af Materialet, der ikke giver noget Totalbillede.

ses — finder, at der er Anledning til at tage under Overvejelse, om man her i Landet bør indføre bl. a. Bestemmelser, svarende til adskillige af de udenlandske Bestemmelser, som i Virkeligheden efter Raadets Skøn kun er Udtryk for det almindelige, i hvert Fald intraskandinaviske Syn paa Spørgsmaal af heromhandlede Art, saaledes som dette Syn har udviklet sig i de seneste Aar.

Den norske Lov om Adgang til Sterilisation m. v. af 1/6 1934 fastslaar for det første udtrykkelig, at der ikke kræves Tilladelse i Overensstemmelse med Lovens Bestemmelser, naar et Indgreb er retmæssigt af medicinske eller andre Grunde. Dette er forudsat ved den danske Lov, hvad der ogsaa fremgaar af den for nævnte Kommissionsbetænkning, men det har ikke faaet Udtryk i den gældende Lov.

Ved Paragr. 3 i den norske Lov er det bestemt, at en Person, der selv begærer det, kan opnaa Tilladelse til at lade sig underkaste Sterilisation eller Kastration, naar blot hans Begæring i saa Henseende har en agtværdig Grund. Som Regel stilles overhovedet ingen yderligere Betingelse. Ved Paragr. 4 i den norske Lov er der givet Regler om, i hvilket Omfang sindssyge og Personer med mangelfuldt udviklede Sjælsevner kan underkastes Sterilisation eller Kastration, idet det, naar den formelle Begæring fra Værge eller Kurator foreligger, yderligere her kræves, at der ikke er Haab om Helbredelse eller væsentlig Bedring, og der er Grund til at antage, at vedkommende ikke vil blive i Stand til at forsørge sig og sit Afkom, eller at en sygelig sjælelig Tilstand eller en betydelig legemlig Mangel vil blive overført paa Afkom, eller at han paa Grund af abnorm Kønssdrift vil begaa Sædelighedsforbrydelse. Naar nævnte Begæring fra Værge eller Kurator foreligger, kræves ikke Samtykke fra vedkommende psykisk abnorme Person.

Der gives endvidere i Lovens Paragr. 4—2 Stk. Regler om, i hvilke Tilfælde vedkommende Politimester kan fremsætte Begæring om Kastration eller Sterilisation af de i Paragr. 4 nævnte Personer.

Der findes intetsteds i den norske Lov optaget Bestemmelser, hvorefter det er Betingelse for Adgang til Kastration eller Sterilisation, at vedkommende har en vis Alder, eller at den paagældende er anbragt paa Anstalt.

I Sverige er der under 1/6 1934 vedtaget en Lov om Sterilisering »av vissa sinnessjuka, sinneslöa eller andra som lida av rubbad själsverksamhet«. Efter denne Lovs Paragr. 1 kan Personer, som

lider af Sindssygdom, Aandssvaghed eller anden sjælelig Abnormitet, underkastes Indgreb i Kønsorganerne uden deres Samtykke, jfr. dog om de fornødne Erklæringer i Lovens Paragr. 2, naar det antages, at vedkommende er ude af Stand til at passe sine Børn, eller hvis der er Fare for, at den sjælelige Abnormitet overføres paa Afkommet.

Loven omfatter ikke Personer, der er i Stand til at give retsdyldigt Samtykke. Vedrørende Spørgsmaalet om Adgangen til efter svensk Ret at sterilisere saadanne Personer henvises navnlig til Ragnar Bergendal's Bemærkninger til Udkastet til den svenske Lov pag. 68, 2. Stk. Der er ikke i Loven fastsat Regler om Minimumsalder eller om Anstaltsanbringelse som Betingelse for Tiladelse til Foretagelse af heromhandlede Indgreb.

I Finland er der i 1929 udarbejdet et Forslag til Sterilisationslov, som paa væsentlige Punkter minder om den danske Lov.

I Tyskland er Lovgivningen paa det heromhandlede som paa andre Omraader stærkt præget af nazistisk Tankegang. Den ¹¹/₇ 1933 udfærdigedes »Gesetz zur Verhütung erbkranken Nachwuchses«. Denne Lov giver Adgang til Sterilisation (ikke Kastration) af Personer, der er arvesyge i Lovens Forstand, og det angives i Lovens Paragr. 1 nærmere, hvad der herved skal forstaas. Herunder falder medfødt Aandssvaghed, Schizofreni, manio-depressiv Sindssygdom, arvelig Epilepsi, arvelig St. Veitsdans, arvelig Blindhed, arvelig Døvhed, betydeligere arvelig legemlig Misdannelse. Endvidere kan betydelig Alkoholisme danne Grundlag for Adgang til Sterilisationsoperation. Samtykke til Sterilisation er i og for sig ufornøden, naar Embedslæge eller Anstaltslæge har indstillet Sterilisation, jfr. Bestemmelsen om Anvendelse af umiddelbar Tvang i Lovens Paragr. 12, 1. Stk. Det er ikke en Betingelse for Foretagelse af Sterilisation, at paagældende er anbragt paa Anstalt, og der er ikke fastsat nogen Aldersgrænse, men for Personer under 18 Aar kræves Samtykke fra Indehaveren af Forældremyndigheden.

Med Hensyn til Kastration er der i Tyskland givet en Lovbestemmelse under ²¹/₁₁ 1933, der fremtræder som en Ændring i den gældende tyske Straffelov; det er i Paragr. 42, k, fastsat, at visse Sædelighedsforbrydere under visse nærmere Betingelser samtidig med, at de idømmes visse Straffe, kan kastreres. Det er den paagældende Kriminalret, der træffer Afgørelse i saa Henseende. Det kræves her, at vedkommende er fyldt 21 Aar, og det følger af det anførte, at Indgreb kan ske imod den paagældendes Vilje.

Den Myndighed, der tillader de i det foranstaaende omhandlede Indgreb, er overalt lægelig, i Norge Medicinaldirektøren eller i

særlige Tilfælde et særligt Raad, i Sverige Medicinalstyrelsen eller under visse Betingelser 2 Læger, hvis disse er enige, og i Tyskland med Hensyn til Sterilisation en Arvesundhedsret, der over sig har en Appellinstans. —

Med Hensyn til Administrationen af den gældende danske Lov er det ved Paragr. 1 og 2 fastsat, at Tilladelserne i Medfør af Loven skal gives af Justitsministeren, efter indhentet Erklæring fra Retslægeraadet og Sundhedsstyrelsen.

Den forannævnte Kommission havde foreslaet, at Loven skulde administreres af en Kommission, bestaaende af en Dommer og 2 Retslæger. Det var Meningen hermed at oprette et Centralorgan, der skulde samle alle Sager, der faldt ind under Loven, og give disse en ensartet Behandling, saaledes at der blev anlagt og fulgt fælles Retningslinier, og saaledes at der blev samlet et Materiale, egnet til senere Bedømmelse af, i hvilket Omfang Adgang til Sterilisation var søgt, tilladt og faktisk benyttet, idet et Centralorgan som nævnt endvidere skulde have til Opgave at skaffe sig Underretning om, hvilke Virkninger de foretagne Indgreb havde haft paa de opererede og dermed Grundlag for Bedømmelsen af hele denne Lovgivning.

Da dette Centralorgan ikke blev til Virkelighed ved Lovens Gennemførelse, rettede Retslægeraadet Henvendelse til Justitsministeriet med Forslag om at raade Bod paa visse af de Ulemper, der kunde være ved at sprede det herhenhørende Arbejde over flere Myndigheder derved, at Undersøgelserne vedrørende Kastrations og simpel Sterilisations Virkninger blev organiseret af een bestemt Myndighed, hvilket førte til, at Materialet blev centraliseret i og Efterundersøgelsesarbejdet vedrørende de af Loven omfattede Tilfælde blev henlagt til Retslægeraadet, saaledes at Raadet fik overdraget at foretage den lægelige og i det hele kriminal-biologiske Vurdering af det fremkommende Materiale.

Raadet udarbejdede herefter Skemata til Brug ved Efter-

undersøgelserne og administrerede disse saaledes, at de som Regel, saavidt gorligt, har fundet Sted en Gang om Aaret og i Overensstemmelse med de af Ministeriet givne Regler udenfor København er foretaget af Landets Embedslæger, Overlægen eller i enkelte Tilfælde Afdelingslægen ved det Hospital eller den Anstalt, hvorfra Udskrivningen har fundet Sted, eller endelig undtagelsesvis af en Sygehuslæge eller paagældendes private Læge. Det Materiale, paa Grundlag af hvilket nedenstaaende Beretning er afgivet, bestaar for en væsentlig Del af det saaledes tilvejebragte Efterundersøgelsesmateriale i Forbindelse med de Erfaringer, Raadet selv har høstet, tildels ved direkte Deltagelse i Efterundersøgelsesarbejdet.

I September 1934 afgav Retslægeraadet efter Justitsministeriets Anmodning en Betænkning med Bearbejdelse og lægelig saavel som kriminalbiologisk og social Bedømmelse af det samlede, for Raadet foreliggende Materiale. Af denne Betænkning er nærværende Artikel et udførligt Uddrag, hvori kun mindre relevante Partier er udgaaet.

Redegørelsen maa dog være relativt kortfattet; men en nærmere videnskabelig Bearbejdelse af Materialet vil fremkomme i inden- og udenlandske Fagtidsskrifter. Ved Forhandling med Universitetets retsmedicinske Institut har Raadet endvidere foranlediget iværksat en patologisk-anatomisk Undersøgelse af de under Kastrationsoperationerne fjernede Organer. Det herhenhørende omfattende Arbejde vil til sin Tid fremkomme i særskilt sexual-biologisk (histofysiologisk) Bearbejdelse.

I Raadets Behandling af Materialet og dets Udarbejdelse af Betænkningen har Raadets Medlemmer, Professorerne *Haach*, *Sand* og *Wimmer*, samt Raadets ene tilforordnede psykiatriske sagkyndige, Overlæge for Østifternes Aands-
svageanstalter, Dr. med. *Johs. Nørvig* deltaget.

Efter disse almindelige Bemærkninger skal man gaa over til en Fremlægning af det foreliggende Materiale, ledsaget af en kritisk Bedømmelse af det og Paapegen af de Punkter, der giver Anledning til Ønske eller Overvejelser om Ændringer, resp. Udvidelser af den bestaaende Lov.

Materialet fra de forløbne ca. 5 Aar (fra Lovens Vedtagelse indtil d. $\frac{1}{6}$ 1934) kan inddeles i Hovedgrupper med Undergrupper, der skematisk kan opstilles som vist paa Tavle I A og Tavle I B.

TAVLE I A.
Mænd.

				Heraf efterundersøgt
<i>Kastration af Mænd</i>	udenfor Anstalt		13	10
		indenfor Anstalt	Sundholm	22
	Aandssvageanst.		21	16
	Epileptikeranst.		1	1
		Sindssygehosp.	2	2
		Ialt:	59	46
Kastration tilladt, men frafaldet eller stillet i Bero			7	
Døde (kastrede) indbefattet i Tallet 59..... <i>een</i>				
Kastration nægtet.....			4	
<i>Simpel Sterilisation (Vasectomi) af Mænd</i>	udenfor Anstalt.....		1	1
		indenfor Anstalt (Aandssvageanstalt)...	19	7
Vasectomi nægtet			2	
			92	54

Tavle I A er en Opgørelse over Indgreb paa Mænd, nemlig:

I. Kastration (udført, nægtet, frafaldet eller stillet i Bero). De ansøgendes Opholdssted i eller udenfor Anstalt. Antallet af de stedfundne Efterundersøgelsstilfælde.

II. Simpel Sterilisation (Vasectomi) med tilsvarende Inddeling.

Tavle I B er en Opgørelse over Indgreb paa Kvinder, her udelukkende simpel Sterilisation, og med en Inddeling af Materialet efter de ansøgendes Opholdssted m. v.

TAVLE I B.

<i>Kvinder.</i>										
<i>Sterilisation tilladt og udført</i>	<table> <tr> <td>udenfor Anstalt.....</td> <td>5</td> <td></td> </tr> <tr> <td>indenfor Anstalt (Aandssvageanstalt)...</td> <td>83</td> <td>heraf 1 død efter Operationen</td> </tr> <tr> <td></td> <td>88</td> <td>heraf 22 efterundersøgt.</td> </tr> </table>	udenfor Anstalt.....	5		indenfor Anstalt (Aandssvageanstalt)...	83	heraf 1 død efter Operationen		88	heraf 22 efterundersøgt.
udenfor Anstalt.....	5									
indenfor Anstalt (Aandssvageanstalt)...	83	heraf 1 død efter Operationen								
	88	heraf 22 efterundersøgt.								
<i>Eftersygdomme</i> er anført i 4 Tilfælde og mindre Komplikationer i 6 Tilfælde.										
<i>Sterilisation tilladt, men frafaldet eller udsat</i>	3									
<i>Sterilisation nægtet</i>	5									
<i>Død inden Operationen</i>	1									

Under Henviſning til de foranſtaaende Tavler over det samlede Materiales Hoved- og Undergrupper, ſaaſel af Mænd ſom Kvinder, ſkal man i det følgende give en Gennemgang af de Forhold, ſom med Sigte paa Steriliſationslovgivning frembyder ſærlig Interesſe.

Efter Sagens Natur tilſtræber man ikke at give denne Fremſtilling en egentlig videnskabelig Karakter, men at gøre den praktiſk brugbar og lettilgængelig for de Myndigheder, herunder Lovgivningsmagten, for hvilke den ſkal danne den lægeligiſocialle Basis for de kommende Overvejelſer.

Den ſimpleſte Fremgangsmaade vil her formentlig være at inddele Materialet efter de foretagne ſteriliſerende Indgreb og herunder videre udſpalte det.

Materialets Inddeling bliver herefter følgende:

I. Kastration (kun Mænd)

II. Simpel Sterilisation.

A. Mænd	}	a. Aandssvage.
		b. Andre.
B. Kvinder	}	a. Aandssvage.
		b. Andre.

Under I., Kastration, vil man først give en Række kriminalbiologiske Udredninger til Karakterisering af Materialet, saasom en Omtale af Ansøgenes sociale Stilling, Opholdssted, deres Alder ved Operationen, deres Lovovertrædelser og sjælelige Habitus, herunder en Gennemgang af de forskellige psykisk-abnorme Kategorier.

Derpaa findes en Fremstilling af Kastrationernes dels legemlige, dels sjælelige Virkninger, hvorpaa følger den særlige Vurdering af Kastrationsmaterialet overfor de vigtige Problemer: Kastrationens Virkning paa Personernes forbrydelsevoldende Mekanismer og paa deres Skæbne efter Indgrebet, særlig deres sociale Forhold.

En lignende Fremgangsmaade i Fremstillingen vil blive fulgt for II. den simple Sterilisations Vedkommende.

Materialets I. Del: Kastration.

Redegørelse for de til Kastration indstillede Mænd.

Kastrationsoperation, d. v. s. dobbeltsidig Fjernelse af begge Kønskirtler, er i de forløbne 5 Aar i Henhold til Sterilisationsloven foretaget paa 59 Personer, alle Mænd. Hertil maa endnu føjes 4 Mænd, hvor Kastrationstilladelsen blev givet af Justitsministeriet og Operationen udført i Aarene før Lovens Vedtagelse, men som iøvrigt med Hensyn til Lovovertrædelse, psykisk Habitus o. s. v. forholder sig ganske som Lovmaterialet, og som derfor bør indgaa i Vurderingen af Materialet, der saaledes udgør 63 Kastrationer.

Vi skal indlede med en Række kriminalbiologiske

Udredninger til Karakterisering af Kastrations-ansøgnernes ad hoc vigtigste Forhold:

Med Hensyn til Ansøgnernes sociale Stilling rummer Materialet alle Kategorier fra yderlig socialt reducerede Personer til socialt højtstaaende og kultiverede.

Af de kastrerede havde 13 ved Indgrebets Foretagelse Opholdssted ude i det frie Liv, 46 var anbragt i Anstalter, deraf 22 paa Forvaringsanstalten paa Sundholm, 21 paa Aandssvageanstalt, 1 paa Epileptikeranstalt og 2 paa Sinds-sygehospital.

TAVLE II.

	Gennemsnits- alder Aar	I hvilket Decennium forekommer de fleste Tilfælde	Antal i dette Decen.
<i>Mænd</i>			
Kastration.....	38,9	30—39	24
Vasectomi.....	25,9	20—29	15
Kastration frafal- det eller udsat ..	38,3	30—39	5
Kastration nægtet	44,8	staar lige med 1 Tilfælde i følgende Decennier 20—29 30—39 50—59 60—69	
Vasectomi nægtet	47,5	staar lige med 1 Tilfælde i følgende Decennier 40—49 50—59	
<i>Kvinder</i>			
Sterilisation	26,9	20—29	66
Sterilisation nægtet	27,3	20—29	4

Ansøgenes Alder ved Operationen forholdt sig saaledes: Den yngste var 23 Aar, den ældste 66 Aar; herimellem er alle Alderstrin repræsenteret i Materialet. Gennemsnitsalderen har saavel for de gennemførte som de frafaldne Tilfælde ligget mellem 38—39 Aars Alderen (henholdsvis 38,9 og 38,3). De fleste bevilgede Andragender er indgivne i 30—40 Aars Alderen; de 4 nægtede Tilfælde ligger mellem det 3die til det 7ende Decennium, med Gennemsnitsalder 44,8. Den ældste som nævnt 66 Aar. Der henvises iøvrigt til Tavle II. Det skal bemærkes, at Aldersfordelingen maa anses for at være paavirket af, at Materialet for en væsentlig Del bestaar af Recidivister.

De Lovovertrædelser, der — i Reglen sammen med sjælelige Brist — indicerede Indgrebet, var i alle Tilfælde Sexualforbrydelser; i et Par Tilfælde dog

SKEMA 1.

Naværende og tidligere Sexualforbrydelser	Aands- svage	Sin- ker	Psyko- pater	Ikke sikkert Psykopater eller Aandssv.	Epi- lepsi	Enceph. epidem.	Tot- tal
Exhibition	2		2	4			8
Homosexualitet Uterlighed mod Drenge	5	6	17	6	1		35
Sadisme.....			2	1			3
Fetischisme	1						1
Uterlighed mod Smaapiger	5	4	3	1		1	14
Voldtægt	4	2	1		1	1	9
Incest... ..	2	1					3
Crimen bestialit. .	1						1
Total:	20	13	25	12	2	2	74

alene Faren for at komme til at begaa saadanne, dog at det her drejede sig om ældre homoseksuelle, hvor kriminelle Praktiker jo saa let forbliver uopdagede indtil et vist Tidspunkt.

Hos adskillige af de her omhandlede Personer forelaa der ved Sagens Paakendelse flere Former for Sexualforbrydelse. Og endnu mere fremtrædende bliver Mangeartetheden af de kriminelle seksuelle Handlinger, naar man ogsaa inddrager tidligere Sexualforbrydelser, for hvilke et stort Antal Personer alt var blevne straffede, en eller flere Gange.

Skema 1 viser de Hovedformer af Sexualforbrydelser, der forekommer i Materialet, sammenstillet i Forhold til Lovovertrædernes sjælelige Habitus.

De fire Tilfælde før Loven er med i Skemaet. Tallene er større end Antallet af kastrerede Personer, idet samme Person kan findes i flere Rubrikker.

Bedømte efter Ansøgenes sjælelige Habitus falder Materialet i følgende Grupper:

SKEMA 2.

Aandssvage	15
Sinker	10
Psykopater	24
Ikke sikkert Psykopater eller Aandssvage	7
Epileptikere	2
Encephalitikere	1

Med Hensyn til de enkelte Grupper kan bemærkes:

Ved Aandssvaghed drejer det sig naturligt nok alleroftest om de lettere Grader, om Tilfælde af »Debilitas intelektualis«, nogle Gange dog om stærkere Intelligensdefekter ned mod Imbecilliteten; laveste Intelligenskvotient hos de kastrerede aandssvage var 56. Ved Siden af Intelligensdefekterne var der selvsagt ikke sjældent mere eller mindre uheldige Karakterbrist, bortset fra den uhæmmede Sexualdrift. Men de erotiske, aktive, stærkt moralsk defekte aandssvage er ingenlunde i Overvægt, snarere er der oftere

Tale om i og for sig »skikkelige« aandssvage med en mere eller mindre god Arbejdsevne.

10 af de kastrerede maa betegnes som Sinker, intellektuelt altsaa staaende lidt højere end de aandssvage, men karakterologisk og dermed kriminologisk ofte langt uheldigere end disse.

Af Skema 1 faar man det Indtryk, at Sexualforbrydelserne hos aandssvage og Sinker er mere polymorfe, mere mangeartede end f. Eks. hos Psykopaterne, men paa den anden Side mindre »raffinerede«, hvad der vel i betydelig Grad hænger sammen med deres forringede intellektuelle Stade, deres ofte ret begrænsede Chancer i Retning af Valg af sexuel Objekt, vel ogsaa med en vis Indifferens overfor dettes Køn og Alder (paa samme Maade som man ser det hos senilt sløvsindede o. lign.). Deres »homosexuelle« Attentater og Praktiker synes saaledes meget sjældent at være Udtryk for en virkelig seksualbiologisk Fejlretning, men maa i Reglen ses som Indifferens overfor Kønnen, andre Gange skyldes de »faute de mieux«. Virkelige kønslige Perversioner er ogsaa uhyre sjældne hos de aandssvage og Sinkerne i vort Materiale, egentlig kun nogenlunde sikre hos een, en aandssvag paa Grænsen mod Imbecillitet (Iq. 60) med fetischistiske Tyverier af Dameundertøj, som han benyttede til Masturbation. Endnu skal fremhæves de ret høje Tal for Voldtægt resp. Voldtægtsforsøg, hos enkelte flere Gange.

De aandssvage og Sinkerne som naturligvis ogsaa Psykopaterne indenfor Materialet har ikke sjældent begaaet andre, ikke-sexuelle Lovovertrædelser tidligere, noget der er let forstaaeligt ud fra deres hele sjælelige Vranganlæg og mangelfulde Evne til social Tilpasning. Forholdet har derfor paa dette Sted kun for saa vidt Interesse, som man overfor enkelte af disse Lovovertrædelser fristes til at vejre en vis Sammenhæng med Sexualdriften. Det turde navnlig gælde for Brandstiftelsesforbrydelserne, særlig hos aandssvage og Sinker i Puberteten. I Materialet findes bl. a.

2 Tilfælde med gentagne Brandstiftelser, hos den ene endda 14 Gange.

Psykopattyperne er nogenlunde af den vanlige Art, dog maaske med Eftertryk paa de mere diffuse moralske Brist. Men ogsaa andre, der moralsk ikke er grovere defekte, men hvor Karakterslaphed, Lefristethed i Forbindelse med en mere eller mindre stærk Sexualdrift bliver de væsentligste forbrydelsesvoldende Faktorer.

Det er sikkert nok, at Sexuallivet for de fleste Psykopater spiller en ganske betydelig, ikke sjældent dominerende Rolle. Om der saa ofte, som det jævnlig antages, er Tale om en egentlig »hyperæsthesia sexualis«, en Kønndrift, hvis Letvakhed og Gennemslagsstyrke er væsentlig større end hos saa mange normale Individider, turde det være vanskeligt at afgøre. Hvad man ser, er — foruden nævnte stærke Optagethed af det sexuelle — en mere explosionsagtig Frembryden af Kønndriften og — især — de saare let svigtende eller rudimentære moralske Hæmninger.

Antallet af ægte, medfødt homoseksuelle («ab origine») er ikke saa stort i Materialet. Diagnosen kan ofte være vanskelig; mange ægte homoseksuelle har paa et eller andet Tidspunkt forsøgt med heteroseksuelle Praktiker, uden at Oplysningerne herom i de fleste Tilfælde tillader at afgøre, om Praktikerne dækker over (rudimentære) seksuelle Rørelser eller alene betyder de fortvivlede Forsøg, som disse ulykkelige Individider saa tit gør paa at komme ind i normalt Sexualliv.

Men en betydelig Gruppe af dem, der gør sig skyldig i homoseksuelle Lovovertrædelser (mod Drengene eller umodne Mænd), er ikke homoseksuelle ab origine, men oprindelig bisexuelle, hvor enten heteroseksuelle og homoseksuelle Praktiker gennem Aar er gaaet Side om Side, eller hvor en oprindelig overvejende heteroseksuelt orienteret Kønndrift i en senere Alder, f. Eks. i 30- eller 40-Aars Alderen, et Par Gange med begyndende Alderdomsforandringer, er gledet over i (udelukkende) homoseksuel Retning. Undertiden faar

man Indtryk af, at der er Tale om biologiske Forskydninger («sexuelt Dominansskifte»), andre Gange om en Forstærkning af den homosexuelle Komponent i deres Køn-drift ved grundig »Tilvænnning«, undertiden med et Moment af tilstræbt Raffinement.

Hos enkelte af Kastraterne synes de homosexuelle Praktiker snarest Udtryk for en relativ Impotens overfor Kvinder, tit med en stærk Skyhed overfor disse, og de perverse Handlinger tegnede sig da jævnligt som Erstatningshandlinger.

Nogle faa af Psykopaterne kunde ogsaa forsaavidt karakteriseres som Sexualneurotikere, som den stærke sexuelle Selvoptagethed resp. Sexualdrift virkede ganske dominerende overfor andre, mere diskrete psykopatiske Træk.

To paa Operationslidspunktet nærmest noget præsenile Sexualforbrydere havde begge gennem en lang Aarrække atter og atter exhiberet; den ene var stærkt psykopatisk præget, ogsaa moralsk forraaet; den anden, der kun exhiberede for Mænd mellem 20 og 25 Aar, var derimod ikke udtalt Psykopat, heller ikke moralsk defekt i al Almindelighed. Hans abnorme Trang, der kom over ham anfaldsvis, voldte ham stor sjælelig Lidelse, og han havde paa forskellig Maade søgt at bekæmpe den. (Man vilde paa de foreliggende Oplysninger tænke paa en latent Homosexualitet.).

En ikke ringe Gruppe repræsenteres af »normale«, d. v. s. Personer, hvor Undersøgelsen ikke viste Tegn paa Aandsvaghed eller lavere intellektuelt Niveau, og hvor ejheller de vanlige psykopatiske Træk lod sig fastslaa, navnlig heller ikke almindelige moralske Brist. Højest kunde man tale om en vis Karakterslaphed, en vis Mangel paa sexuel Blufærdighed o. l., alt i Forbindelse med betydelig sexuel Optagethed.

Baade hos de intelligensdefekte og hos Psykopaterne var Alkoholen i nogle Tilfælde medvirkende til Lovovertrædelsen, i Form af kronisk Alkoholisme eller oftere som Beruselse.

Af de to Epileptikere var den ene ret sløvsindet, den anden let aandssvag, begge meget impulsive, ogsaa udenfor det sexuelle Omraade.

Interessant er et Tilfælde af Encephalitis epidemica («Sovesyge») hos en 31-aarig Mand, der efter en Sovesyge i sit 11te Aar frembød den efter Encephalitis hos Børn saa hyppige Karakterforandring i uheldig Retning, bl. a. ogsaa med stærk sexuel Aktivitet under Form af Uterlighedshandlinger mod Smaapiger. Han anbragtes paa Sindssygehospital, men saa under en Spadseretur Lejlighed til at forøve et Voldtægtsforsøg mod en 74-aarig Kvinde.

Man skal paa dette Sted indskyde en kort Redegørelse for de 4 Tilfælde, hvor Retslægeraadet ikke har ment at kunne anbefale Ansøgningen om Kastration; de tre først refererede af disse Tilfælde falder i 1929, det fjerde i 1931:

1. 38-aarig Mand, straffet for Betleri, Bedrageri, 3 Gange for Uterlighed mod Drengene, nu med ung Mand under 18 Aar. Ikke sindssyg eller aandssvag, ikke i Besiddelse af abnorm stærk Kønndrift, i Virkeligheden heterosexuel; hans perverse Praktiker var alene Udslag af en betydelig moralsk Forraaelse.

2. 23-aarig Mand, allerede tidligt kommen under Værgeraadet for Tyverier. Allerede 1 Gang straffet for Uterlighed mod Drengene, nu lignende Forbrydelse. Han var ikke sindssyg eller aandssvag, men udtalt Psykopat med talrige, meget uheldige Karakterbrist og saare mangelfulde Moralbegreber. Hans Sexualdrift var ikke abnormt stærk, han var i Virkeligheden heterosexuel, men »bange for at blive smittet hos Kvinderne«, hvorfor han foretrak Praktiker med Drengene.

3. 53-aarig Mand, gennem mange Aar Vagabondage, Betleri, 2 Straffe for Uterlighed mod Drengene, 3 for Exhibition overfor Smaapiger og Kvinder, nu Uterlighed mod 13-aarig Pige. Han var ikke sindssyg eller aandssvag, men gammel og ihærdig Dranker; hans Exhibitioner skete maaske under Beruselse. Indtil den sidste Tid havde han haft ret regelmæssigt Kønssamkvem med Kvinder. Hans sexuelle Lovovertrædelse maatte ses som et blandt flere Udslag af hans alkoholiske sjælelige Degeneration, og Virkningen af en Kastration maatte anses for tvivlsom.

4. g. 66-aarig Mand; siden 1894 5 Gange straffet for Uterlighed

mod Drengene, nu lignende Forbrydelse (overfor 13 Drengene). Heterosexuel, normalt Kønssamkvem med Kvinder resp. Hustruen, lejlighedsvis (særlig under Uoverensstemmelser med de paagældende Kvinder) kunde hans Kønndrift vækkes ved Synet af halvvoxne Drengene; ingen homoseksuelle Dag- eller Natdrømme. Hans Kønndrift ikke abnorm stærk. Han var ikke sindssyg eller aandssvag, men en i intellektuel Henseende daarlig udrustet Person med uudviklet Moral, legemlig allerede en Del alderdomsaffældig. Ogsaa her maatte Virkningen af en eventuel Kastration skønnes tvivlsom.

Retskegeraadets Stilling overfor disse Tilfælde har naturligt nok været præget af den Tilbageholdenhed, som man i disse Lovens første Aar mente at burde paakægge sig. Hvis Raadet nu skulde tage Stilling til saadanne Sager, vilde man dog maaske overfor enkelte af dem, f. Eks. det nævnte 3die Tilfælde, have stillet sig mindre afvisende.

Vi har hermed gennemgaaet de til Karakterisering af Kastrationsansøgerne relevante Forhold og skal nu gaa over til at skildre Kastrationens legemlige og sjælelige Følger for at ende med de for Lovens samfundsmæssige Betydning vigtige Vurderinger af Kastrationen, nemlig: dens kriminalterapeutiske Virkninger (dens Virkninger paa de forbrydelsevoldende Mekanismer) og de kastrerede Personers sociale Skæbne efter Indgrebet, herunder særlig deres sociale Brugbarhed til Arbejde og Selverhverv, henholdsvis deres (fortsatte) Falden Samfundet til Byrde ved at gaa ind under social Forsorg under en eller anden Form.

Legemlige Forhold efter Kastrationen:

Den Betænkelighed, man fra visse Sider har næret for, at en Række i Forvejen velkendte legemlige Følger efter Kastration skulde komme til at virke bremsende paa en Videreførelse af vor Lovgivning paa dette Omraade, er glædeligvis ikke blevet bestyrket gennem den forløbne, ganske vist korte Observationstid af de kastrerede Personer. En sikker Udtalelse om, hvorvidt en lang Aarrækkes

Observation maaske vil ændre Billedet af de legemlige Følger, navnlig ved Kastrationer af ganske unge, kan man ikke afgive. Selvfølgelig maa Kastraterne stadig kontrolleres ved fortsatte, regelmæssige Efterundersøgelser.

De legemlige Følger efter Kastrationen er dels betingede af det ændrede almindelige Stofskifte, dels af den bortfaldne Indflydelse af Kønskirtlerne paa hele det Komplex, der gaar ind under Begrebet: afhængige Kønsskarakterer.

Det ændrede Stofskifte giver sig almindeligvis særlig Udslag i Forandringer i Vækstforholdene, Legemets Højde og Lemmernes Længde samt i Legemets Vægt. Paa det første Punkt har man ikke iagttaget væsentlige Ændringer, en Følge af, at Kastrationerne alle er foretagne efter, ofte længe efter Puberteten og den hermed som oftest følgende Afslutning af Knoglevæksten.

Anderledes stiller det sig med de kastreredes Vægt; i godt og vel Halvdelen af de oplyste Tilfælde er der efter Kastrationen sket en vis Vægtforøgelse, oftest dog moderat, uden nogen Gêne for vedkommende, kun i ganske enkelte Tilfælde har den været saa betydelig, at den kan betegnes som virkelig Fedme og har virket generende. Vægtforøgelsen skyldes overvejende en forstærket Fedtafsætning, der hyppigst har bestemte Prædilektionssteder (Bryst, Underliv og Hoftepartier). Paa den anden Side frembød et betydeligt Antal Kastrater en ofte kærkommen Aftagen af Vægten; endelig har Vægten hos en Del holdt sig uforandret.

Alt i alt har de ofte frygtede Vægtforøgelser altsaa kun spillet ringe Rolle.

Det samme gælder visse mindre betydningsfulde Ændringer i Hudens Udseende og af Behaaringen, saavel som den relative Skrumpning af de resterende Kønorganer, der indtræder sammen med Kønndriftens Bortfald, og som efter Sagens Natur har været uden Betydning. Kun et enkelt velkendt Fænomen fra Hudens Side har i ca. Halvdelen af Kastrationerne været til Gêne, nemlig Tibøjeligheden til forøget Sved, undertiden endog umotiverede stærke Sved-

udbrud; dette Fænomen, som i en Del Tilfælde har været noget plagsomt, svinder dog successivt og er i Reglen efter det første Aarstid enten bortfaldet eller saa ringe, at det ikke mere volder Gêne.

Muskelkraften angives kun meget sjældent slappet.

Væsentlige Klager fra Centralnervesystemet som vedholdende Hovedpine, Svimmelhed eller Besvimelsesanfald har ikke været fremført.

Karsystemets, Fordøjelseskanalens og Urinvejenes og alle Legemets øvrige almindelige Funktioner synes at foregaa upaaklageligt.

Det maa herefter siges, at betydeligere legemlige Gæner efter Kastration, der kunde rejse nye eller forøge gamle Betæneligheder overfor denne, hidtil ikke har været iagttagne. Men det skal paa den anden Side fremhæves, at Kastrationen dog er et alvorligt Indgreb i den legemlige Organisme og kun bør tilraades og foretages efter nøje Overvejelse og Afvejen af alle relevante Momenter i de konkrete Tilfælde.

Sjælelige Forhold efter Kastrationen.

Væsentlige uheldige sjælelige Følger efter Kastrationen viser Materialet i det store og hele ikke. Naar en Del kastrerede angiver nogen sjælelig Nedtrykthed, Energiløshed eller sjælelig Dvaskhed og Ligegladhed, Hukommelsessvækkelse, nedsat Fantasi og svækkede Interesser eller har skildret Tilværelsen som et graat i graat o. l., maa det altid erindres, at vi her oftest har at gøre med Psykopater, altid overfølsomme, stemningslabile, Livet igennem tilbøjelige til at reagere paa ydre og indre Oplevelser med generelt-nervøse Symptomer, og hos hvem heller ikke sjældent den Operation, som de i mange Tilfælde faute de mieux har indvilliget i at underkaste sig, bliver et nyt og ikke altid ganske ukærkomment Thema for deres habituelle Tilbøjelighed til Kværuleren, Utilfredshed, Selvmedynk og hypokonder Selvoptagethed. En (forbi-

gaaende) melankolilignende Fase saas hos en enkelt kastreret, men han havde rigtignok ogsaa tidligere haft Anfald af manio-depressiv Sindssygdom.

Naar de depressive Stemningsforskydninger, som er ret hyppige hos ikke-kriminelle kastrerede, ses saa sjældent efter legale Kastrationer, er en af Grundene og sikkert en væsentlig, at den Angst for nye Lovovertrædelser, nye Anholdelser og Skandaliseringer, nye Straffe og andre personlig-socials Katastrofer, som saa mange af disse Sexualforbrydere gaar i, navnlig de sjæleligt mere fintfølende, med eet Slag fjernes ved Kastrationen. Selvom de intellektuelt og ogsaa følelsesmæssigt mærker »Lemlæstelsen«, resignerer de i den mere følelsesfaldede og alment farveløse Tilværelse, der i hvert Fald byder dem en ydre Ro og en indre Tryghed, som de tidligere ikke kendte, og som de næsten alle som én lovpriser som Kastrationens bedste Gøder.

Det skal udtrykkelig fremhæves, at vort Materiale ikke indeholder ringeste Holdepunkt for, at f. Eks. Ungdoms-sløvsind (dementia præcox), Epilepsi el. lign. kan udløses af en Kastration, saaledes som af enkelte Forfattere paa-staaet; dette bekræftes ogsaa af fra anden Side fremkommen moderne, velundersøgt Materiale.

At sygeligt-sjælelige Reaktioener praktisk talt ikke er set hos de aandssvage og Sinkerne, er forstaaeligt nok efter deres mere tykhudede følelsesmæssige Opbygning.

Derimod har vi hos Psykopaterne ikke sjældent set en gunstig Virkning af Kastrationen paa deres Følelsesliv, en Pacificering af dette. Det hedder Gang paa Gang i Beretningerne, at den Kastrerede er blevet »mere ligevægtig«, »sjæleligt falden til Ro«, »mere afdæmpet«, »mere omgængelig« o. l. Den følelsesmæssige Pirrelighed, den Tilbøjelighed til ubeherskede Affektexplosioner, ofte med Voldsomhedshandlinger, Uomgængelighed, »Vanskelighed«, Utilfredshed og Kværulere, som præger saa mange Psykopater, er saaledes i disse Tilfælde afdæmpet betydeligt,

et Forhold, som naturligvis er af stor Værdi med Hensyn til disse Personers Chancer ude i Livet.

Et væsentligt Moment i denne Pacificering af Psykopaterne i følelsesmæssig og handlingsmæssig Henseende er sikkert den oftest radikale Affarvning af deres Fantasi for det sexuelle Indhold, som før Kastrationen dominerede saa stærkt i deres Bevidsthed, vaagen som under Søvn. Langt de fleste angiver, at deres sexuelle Dag- og Natdrømmerier, deres sexuelle Ophidselse ved mindste ydre Foranledning er svunden bort mere eller mindre hurtigt efter Kastrationen og dermed ogsaa Trangen til Masturbation.

At en Del Psykopater ikke bedres væsentlig med Hensyn til Temperament o. s. v., var naturligt efter deres sjælelige Abnormiteters stærke Forankring i deres medfødte sjælelige Vrangankæg.

I Redegørelsen over Kastrationsmaterialet skal vi nu gaa over til en Omtale af:

- 1) Kastrationens kriminalterapeutiske Virkninger.
- 2) Kastrationens Betydning for Kastraternes sociale Forhold.

ad 1. Kastrationens kriminalterapeutiske Virkninger. Resultatet af Indgrebets Virkning paa de forbrydelsevoldende Mekanismer.

I denne Henseende tillader vort Materiale kun i de 50 af de 63 Tilfælde at drage nogenlunde sikre Slutninger, idet der for 13 Tilfælde endnu ikke foreligger (tilstrækkelige) Efterundersøgelser og Oplysninger i det hele.

Fremdeles skal det medgives, at Observationstiden ikke er meget lang; bortset fra de 4 Personer, der blev kastreret før Loven, i Aarene 1925—29, falder paa en enkelt nær de tidligste Lovkastrationer i 1930, saa selv for de længst observerede er Observationstiden højst ca. 4 Aar. Materialet strækker sig iøvrigt ret jævnt fordelt over Aarene 1930—33, idet Efterundersøgelserne som Regel er paa-begyndt hen imod et Aar efter paagældendes Operation og

saavidt muligt gentaget aarlig herefter; for de enkelte Tilfælde foreligger fra 1 indtil 3 Efterundersøgelser pro persona. Men det maa dog fremhæves, at adskillige af disse Sædelighedsforbrydere tidligere havde recidiveret ret omgaaende efter at være slupne ud af Anstalterne.

De sexuelle forbrydelsevoldende Komponenter ved Kønnsforbrydelsen er dels rent psykiske, dels de saakaldte hormonale, de sidste i hvert Fald hos Voksne væsentlig knyttede til Kønskirtlerne.

Man har nu næret en vis Frygt for, at Kastrationen vel kunde fjerne den hormonale Komponent i Kønsfølelsen, men at dennes sjælelige Komponent kunde være saa fast forankret i Hjernen, at Bortfaldet af den hormonale Paa-virkning (»Opladning«) ikke helt vilde udslukke den sexuelle Appetit, og at denne saaledes vilde kunne resultere i kønslige Praktiker.

Vort Materiale — som ogsaa andre publicerede Beretninger om disse Forhold — viser som venteligt nogen Variation i Kastrationens Virkning. Men det kan dog siges, at Kønsdriften i langt de fleste Tilfælde efter Kastrationen enten er blevet ganske udslukt eller i hvert Fald saa stærkt svækket, at dens forbrydelsevoldende Virkning er ophørt, og de paagældende Personer ikke senere har gjort sig skyldige i Kønnsforbrydelser.

I en anden, meget lille Gruppe af vore Kastrater — det drejer sig udelukkende om homoseksuelle — synes der at være en vis Overleven af den psykiske Komponent i Kønsfølelsen.

Hos én Kastrat synes saaledes en vis Interesse for f. Eks. pornografiske Objekter at røbe en Bestaaen af fattige Rester af Kønsfølelsen.

Et Par andre Kastrater bevarede efter Indgrebet deres gamle, altid suspekterede Interesse for Omgang (Spadsereture, Underholdning) med Drenge eller unge Mænd.

Men hos ingen af disse her nævnte Kastrater har der imidlertid kunnet konstateres egentlig sexuelle Praktiker.

Kun i ét Tilfælde foreligger der efter Kastrationen virkelig homoseksuelle Praktiker, altsaa et reelt Recidiv — i hvert Fald i Lovens Forstand (Uterlighed mod Dreng og mod Jævnaaldrende), efter Kastratens Forklaring efter Provokation fra Partnernes Side, og uden at der hos Kastraten skal have været Tale om egentlig Kønsnydelse med objektive seksuelle Reaktionen.

Ud fra disse Erfaringer maa det saaledes noteres, dels at Kønsdriftens psykiske Komponent i visse, antagelig kun sjældnere Tilfælde kan forblive bestaaende med en vis moderat Styrke og Gennemslagsmulighed, dog maaske alene for en begrænset Tid, dels at en saadan overlevende, rent psykisk Kønsfølelse under visse Omstændigheder muligvis vil kunne resultere i kønslige Praktiker (Befølger o. l.), der objektivt-legalt maa paralleliseres med Kønsforbrydelser.

Som noget for sig, der — om dets Paalidelighed kunde konstateres — vilde være af stor sexualbiologisk Interesse, skal nævnes et Tilfælde, hvor den kastrerede homoseksuelle angav heteroseksuelle Interesser og Rørelser (Erektion) efter Kastrationen under Samvær med en Kvinde. Det drejer sig om den yngste af alle kastrerede, en ung meget farlig, sadistisk Sædelighedsforbryder, der efter Prøveudskrivning fra Sundholmsanstalten rømte af sin Plads, begik nogle Tyverier, men ikke Sædelighedsforbrydelse, og blev gendindsat paa Anstalten. Den paagældende Kastrat er dog en meget upaalidelig Person med en overmaade livlig Fantasi.

— Totalresultatet af Kastrationerne i kriminalterapeutisk (kriminalpolitisk) Henseende maa selv med en streng Bedømmelse siges at være endog særdeles godt, ikke mindst under Hensyn til Materialets kriminelt meget alvorlige Karakter. Enhver anden lægelig Behandling, som kunde fremvise en saa minimal absolut og saa ringe relativ Tilbagefaldsprocent vilde man kalde fortrinlig.

Naturligvis maa man tage en Række vanskelig vurderelige Omstændigheder i Betragtning, og da ganske særlig,

at en Række Oplysninger, specielt om visse seksuelle Rørelser efter deres Natur ikke kan kontrolleres, men kun kan angives af de kastrerede Personer selv, saaledes at deres Realitet er afhængig af Personernes Paalidelighed.

Men der kan — alt taget i Betragtning — ikke være Tvivl om, at Størsteparten af de givne Fremstillinger og dermed de anførte Resultater i Hovedtrækkene er rigtige.

Dette i kriminalterapeutisk Henseende saa gunstige Resultat af Operationen synes væsentlig ens overfor de forskellige Sexualforbrydelser og uafhængig af de forskellige kriminogene Mekanismer, mere normale eller mere perverterede; paa dette Punkt gaar Operationseffekten tværs igennem Materialet, eliminerer uden Sondring saa at sige automatisk alle Former for Kønsforbrydelse. Som vi skal se, følger den »sociale Virkning« en anden Linie.

ad 2. Til Belysning af Spørgsmaalet om de kastrerede Personers sociale Forhold efter Operationen, særlig deres eventuelle Udskrivning (Løsladelse) af Anstalt, deres sociale Brugbarhed til Arbejde og Selverhverv, henholdsvis deres (fortsatte) Falden Samfundet til Byrde ved social Forsorg under en eller anden Form, fremgaar følgende af de Raadet foreliggende Oplysninger:

1. Forholdet vedrørende Personer, der er prøvedskrevet fra Forvaringsanstalten paa Sundholm.

Der er fra Forvaringsanstalten paa Sundholm prøvedskrevet 16 af de 22 Personer, som indtil $\frac{1}{6}$ 1934 var kastreret, heraf dog kun 1 for det Tidsrum, i hvilket han for at opnaa Helbredelse opholder sig paa Sanatorium.

Af de 16 har det været nødvendigt at genanbringe 2 paa Anstalten, idet den ene havde gjort sig skyldig i seksuelle Lovovertrædelser af lignende Art, som førte til hans oprindelige Anbringelse paa Anstalten (jfr. Side 53), medens den anden rømte fra den Plads, hvori han var anbragt, og gjorde sig skyldig i Tyveri m. v., men ikke i seksuelle Forbrydelser.

Af de prøveudskrevne ernærer 11 sig ved deres Arbejde, i hvilken Henseende bemærkes, at der altid, inden en Prøveudskrivning finder Sted, tilvejebringes en egnet Plads for vedkommende Andrager, ligesom der føres et vist Tilsyn med ham fra Anstalten under Prøveløsladelsen.

Kun 2 af de kastrerede underholdes af det offentlige, idet de ikke har været i Stand til selv at skaffe sig til Livets Ophold; 1 har Ophold hos Familie. Kun med Hensyn til 1 af de prøveudskrevne er man gaaet med til endelig Løsladelse.

En af de kastrerede Personer afgik ved Døden af Lungebetændelse nogle Maaneder efter Operationen.

II. Forholdet vedrørende Personer, der er kastreret, bortset fra saadanne, som har haft Ophold paa Forvaringsanstalten paa Sundholm, og bortset fra aandssvage.

Med Hensyn til disse Personer har man kun sikker Underretning om de efterundersøgte. Det drejer sig om 13 Personer. Heraf har 9 Selverhverv, 1 modtager Tilskud af Kommunen, men klarer sig iøvrigt selv. 1 af Kastraterne der er Lærer, er for Tiden arbejdsløs, og 1 af de kastrerede, som var sindssyg og kastreredes for at faa friere Forhold paa det Hospital, hvor han var anbragt, opholder sig stadig der, nu under friere Forhold. 1 Epileptiker med epileptisk Slovsind, der kastreredes under Ophold paa Filadelfia, behandles for Tiden paa Sindssygehospital. Til de ovenstaaende Personer kommer de 4 for Sterilisationsloven kastrerede; af disse lever 2 af deres Arbejde, 1 er formuende og lever af sin Renteindtægt, og 1 lever dels af Formue, dels af beskedent Selverhverv.

Naar det tages i Betragtning, at de Personer, hvorom der her er Tale, hører og har hørt til de i Samfundet vanskeligst stillede, og at de ofte paa Grund af mere eller mindre udpræget psykisk Abnormitet vil have Vanskelighed ved at beholde den Plads, der en Gang er skaffet dem, maa det siges, at det om de paagældendes sociale Anbringelse hidtil oplyste er endog meget gunstigt.

III. Forholdet vedrørende kastrerede aandssvage.

Det er foran kun undersøgt, hvorledes Mulighederne for at klare sig i det frie Liv har været for de kastrerede, som ikke er aandssvage. Gennemgaar vi herefter, hvorledes de sociale Forhold har formet sig for de kastrerede aandssvage, finder vi ogsaa tilfredsstillende Resultater.

Af de fra Aandssvageanstalterne til Kastration indstillede er 16 opererede og efterundersøgte, heraf er 6 udskrevet til hel eller delvis fri Tjeneste, 3 er anbragt i Anstaltens kontrollerede Familiepleje, og endelig er 7 endnu ikke udskrevet.

Grunden til, at relativt mange endnu ikke er udskrevet, har været dels, at Observationstiden for nogles Vedkommende har været mindre end et Aar, dels at enkelte laverestaaende aandssvage alene søges opererede for efter den Bedring, der ventes efter Operationen, at kunne flyttes fra de lukkede til de aabne Afdelinger. Dette sidste maa siges at være socialt heldigt, idet man — foruden at skaffe den aandssvage friere Kaar — opnaar at aflaste de lukkede Afdelinger, saaledes at disse dyrere Pladser bliver frigjorte.

De i Familiepleje anbragte har enten været i Besiddelse af saa ringe Arbejdskraft, at de ikke helt har kunnet ernære sig selv, eller man har anset det for paakrævet endnu nogen Tid at have dem under en vis Kontrol.

Hvad endelig de definitivt udskrevne angaar, er det oplyst, at disse enten har klaret sig helt paa egen Haand eller dog har kunnet paatage sig selvstændig Plads, omend for en mindre Løn, saaledes at der har maattet ydes dem et Bidrag fra Anstalten.

Naar det betænkes, at alle de kastrerede aandssvage har begaaet en eller flere Forbrydelser mod Sædeligheden og som Følge af den til Grund for Forbrydelsen liggende seksuelle Abnormitet tidligere kun sjældent kunde udskrives, maa det indrømmes, at Kastrationen har givet gunstige Resultater med Henblik paa de sociale Forhold ogsaa for de aandssvages Vedkommende.

Materialets II. Del: Simpel Sterilisation.

En Redegørelse for de efter Lov om Adgang til Sterilisation af $\frac{1}{6}$ 1929 til simpel Sterilisation (Vasectomi og Salpingectomi) indstillede psykisk abnorme henholdsvis Mænd og Kvinder
+ 2 andre Tilfælde.

Den 16. April 1934 afgav Raadet i Anledning af det for Rigsdagen forelagte Lovforslag angaaende Aandssvages Sterilisation en Skrivelse til Socialministeriet. Da denne Skrivelse danner et nødvendigt Led for Forstaaelsen af det følgende, gengives den her in extenso.

Retslægeraadet, d. 16. April 1934

Til Socialministeriet.

I Skrivelse af 28. Marts 1934 (K. J. Nr. 315—33) (modtaget den 3. April) udtaler Ministeriet:

»I Anledning af en fra Justitsministeriet fremsat Anmodning om, at der maa blive givet Retslægeraadet Lejlighed til at udtale sig om det af Socialministeriet fremsatte Forslag til Lov om Foranstaltninger vedrørende aandssvage, skal man hoslagt fremsende et Eksemplar af det nævnte Lovforslag, idet man ikke har villet undlade at give Retslægeraadet Lejlighed til overfor Socialministeriet at fremkomme med den omhandlede Udtalelse.«

Saaledes foranlediget skal man først bemærke, at Retslægeraadet, der i 25 Aar har været Myndighedernes sagkyndige Raadgiver angaaende Foranstaltninger vedrørende aandssvage, særlig disses personretlige Forhold, jfr. Lov Nr. 111 af $\frac{30}{4}$ 1909 § 10, og som af Justitsministeriet har faaet overdraget det Hverv at bearbejde det hidtil foreliggende, i Raadet beroende Sterilisations-Materiale med Henblik paa Sterilisationslovens Revision, paa et tidligere Tidspunkt, hvor Raadets Udtalelse havde haft Udsigt til at kunne virke medbestemmende paa Regeringens og Lovgivningsmagtens Stillingtagen til det foreliggende Spørgsmaal, endog særdeles gerne vilde have nyttiggjort sin Sagkundskab gennem tilbunds uddybende Indlæg eller mundtlige Forhandlinger.

Men nu, hvor man har bragt i Erfaring, at det omskrevne Lovforslags Behandling paa Rigsdagen, uden at Raadet har haft Lej-

lighed til at medvirke, allerede er ret langt fremskreden, er man ikke sikker paa, at en omfattende Udtalelse om Sagen vil faa den fornødne Betydning, hvorfor man indskrænker sig til en Stillingtagen til nogle efter Raadets Skøn væsentlige Punkter samt til nogle almindelige oplysende Bemærkninger.

Raadet — i hvis Behandling af Sagen foruden Medlemmerne (Professorerne *Hauch*, *Sand* og *Wimmer*) tillige den af de fast tilfornordnede psykiatriske Sagkyndige, der har særlig Indsigt i Aandssvagevæsen, Overlæge ved Østifternes Aandssvageanstalter, Dr. med. *Johs. Nørvig* har deltaget — skal herefter udtale:

I Bemærkningerne til Forslag til Lov om Foranstaltninger vedrørende aandssvage anføres, at Reglerne om aandssvages Indlæggelse i og Udskrivning af Anstalt i det væsentlige er stemmende med, hvad der blev foreslaaet i det af Familieretskommissionen i 1927 udarbejdede Lovudkast angaaende sindssyge og aandssvage Personers Hospitalsophold. Grunden til, at der nu søges lovgivet for aandssvage alene og ikke som i nævnte Lovudkast for sindssyge og aandssvage under eet, angives at være, at man fra Aandssvageforsorgens Side (efter hvad der er Raadet bekendt dog kun fra en enkelt Side af Aandssvageforsorgen) har gjort gældende, at der var saa store Forskelligheder mellem sindssyge og aandssvage, at der vanskeligt kunde gives fælles Regler for de to Grupper af psykisk abnorme. Denne Begrundelse er dog efter Raadets Skøn ikke holdbar. Man har muligvis særlig fæstnet Opmærksomheden ved de relativt kortere varende, helbredelige Sindssygdomsformer, først og fremmest den manio-depressive Sindssygdom, og det er vel rigtigt, at denne Lidelse i Reglen rammer Personer i en Alder, hvor de nogenlunde har indtaget en Plads i Samfundet blandt normale Personer, og at de, naar Sindssygdommen er helbredet, i Reglen atter vil kunne gaa ud i Samfundet. Men som fremhævet i Familieretskommissionens Betænkning tiltrænges der ogsaa overfor disse syge i høj Grad lovhjemlede Regler for deres Indlæggelse, bl. a. for at muliggøre Behandling paa det gunstigst mulige Tidspunkt og forhindre de for syge som for hans Omgivelser og for Retssikkerheden ikke sjældne uheldige Handlinger, der kan flyde af Sindssygdommen. Og i lige saa høj Grad tiltrænges der en Lovhjemmel, der kan hindre en for tidlig Udskrivning af disse Patienter, en Udskrivning, der selvsagt lige let kan medføre Fare for den syge, hans paarørende og Retssikkerheden.

Langt den største Del af et Sindssygehospitals Belægning udgøres imidlertid af Patienter med kroniske Sindssygdomme, i første Række Ungdomssløvsind (*dementia præcox*). Ungdomssløvsind sætter ind i de unge Aar, ofte i Puberteten, og udvikler sig

forskelligt: hyppigt bliver Resultatet en komplet Ødelæggelse af Sjælelivet, saa Patienten maa forblive paa Sindssygehospital Resten af Livet; undertiden standser Sygdommen tidligere, saaledes at Patienten i defekt Tilstand kan udskrives til Familien eller i Familiepleje. Ogsaa her indtræffer ofte Vanskeligheder, fordi Hospitalet mangler lovhjemlede Regler for sine Dispositioner for Patienten, idet en for tidlig Udskrivning kan være i høj Grad skadelig for alle Parter som ogsaa for Retssikkerheden.

Men ogsaa Patientmaterialet paa en Aandssvageanstalt rummer vidtforskellige Typer, fra mere kroniske Tilfælde, der maa forblive paa Anstalt hele Livet, til de lettere aandssvage, der kun i Puberteten viser en saadan sjælelig Uligevægt, at de i nogle Aar maa indlægges i en Anstalt til Behandling. Efter Puberteten vil de i talrige Tilfælde kunne udskrives i kontrolleret Familiepleje eller til fri Tjeneste.

Det maa da siges ikke at være overensstemmende med de virkelige Forhold, naar det i Bemærkningerne til Lovforslaget hævdes, at Fælleslovgivning for sindssyge og aandssvage er vanskelig, fordi de Hensyn, der motiverer en Ordning, skulde være vidt forskellige for de to Grupper.

Det vil af det anførte fremgaa, at Sindssygehospitalerne for at kunne gennemføre Behandlingen af og Forsorgen for de sindssyge i mindst lige saa høj Grad som Aandssvageanstalterne trænger til lovhjemlede Regler og til Regler, der slutter sig ganske nær til de for de aandssvage nu foreslaaede.

Retslægeraadet vilde derfor finde det meget beklageligt som ogsaa i Sagens Forhold ubegrundet, om der paa dette Punkt lovgives særskilt for de aandssvage. Kun rent anbringelsesmæssigt adskiller visse aandssvage sig fra visse sindssyge, medens de aandssvage paa den anden Side med Hensyn til de sjælelige Defekters Medfødthed eller Fremtræden fra tidligste Barnealder bliver en Parallel til de forskellige Former af konstitutionel Psykopati. Raa- det vil derfor principalt fastholde som det rigtigste Standpunkt, at der bør lovgives under eet for de to Grupper af psykisk abnorme, sindssyge og aandssvage, men vil, hvis det heller ikke paa nærværende Tidspunkt skønnes muligt at gennemføre visse fælles Lovregler, indtrængende henstille, at Spørgsmaalet om Gennemførelse af Regler for sindssyge Personers Hospitalsophold i Overensstemmelse med det anførte snarest tages op til fornyet særlig Behandling i Rigsdagen. —

Det foreliggende Lovforslags §§ 2—4 giver ikke Retslægeraadet Anledning til særlige Bemærkninger.

I Lovforslagets §§ 5—9 er givet Regler for simpel Sterilisation (Vasectomi og ressectio tubarum) af aandssvage. Tilsvarende Regler findes nu i Lov af 1/6 1929 § 2, der gælder alle psykisk abnorme.

Da Loven af 1929 er en Forsøgslov, begrænset til 5 Aars Varighed, maa det formodes at være nødvendigt at undersøge, hvilke Resultater der er opnaaet efter denne Lov, som mulig kunde motivere et nyt Lovforslag.

De Oplysninger, der foreligger fra de forløbne ca. 4½ Aar, belyser væsentlig følgende fire Spørgsmaal:

- a) Hvilke Aandssvage-Typer har man indstillet til Sterilisation?
- b) Efter hvilke Kriterier er Tilladelse til Sterilisation givet?
- c) Hvorledes er Operationen forløbet?
- d) Hvorledes er det gaaet den aandssvage efter Sterilisationen?

Medens de tre første Spørgsmaal nogenlunde kan besvares straks paa Grundlag af de afgivne lægelige Indstillinger om Sterilisationen og Bedømmelsen af Operationsforløbet, kræver det sidste Spørgsmaal, at der gaar længere Tid, efter at Indgrebet er foretaget, og at den aandssvage derefter undersøges med visse Mellemløb.

Retslægeraadet har da ogsaa forlængst taget Initiativet til Udarbejdelsen af Skemata til Brug ved saadanne senere Undersøgelser (»Efterundersøgelser«), i hvilke der gøres Rede for den aandssvages psykiske og legemlige Tilstand og sociale Forholdende. Kun i de Tilfælde, hvor een eller flere Efterundersøgelser foreligger, kan man faa Svar paa det sidste og vigtigste Spørgsmaal. Thi hvor interessante Besvarelserne af de første Spørgsmaal end kan være, staar og falder Betydningen og Værdien af de steriliserende Indgreb helt med det gunstige Udfald af Efterundersøgelserne. Det maa da herefter væsentlig blive fra disse Undersøgelsesresultater man skal hente Erfaring om, hvorledes det er gaaet den steriliserede aandssvage ude i Livet, og hvorledes Samfundet har taget imod ham.

Indtil 1/1 1934 er tilladt steriliseret 17 Mænd og 77 Kvinder. Men kun for 7 af Mændenes og 19 af Kvindernes Vedkommende er der forløbet fra eet til flere Aar efter Operationen, saaledes at de har kunnet efterundersøges een eller flere Gange, og Resultatet derefter bedømmes. Kun i eet Tilfælde er et Andragende om Sterilisation efter Sterilisationsloven afslaaet.

Naar i Lovforslagets Bilag I A og B hele Materialet af steriliserede refereres, maa det da udtrykkelig fremhæves, at kun den nævnte lille efterundersøgte Del af dette Materiale kan have Værdi for Bedømmelsen af ovennævnte Spørgsmaal.

Ved en Gennemgang af Indstillingerne for de 19 Kvinder og de 7 Mænd, der er blevet undersøgt efter Sterilisationen, finder

man, at de saa godt som alle har været aandssvage i lettere Grad, kun ganske enkelte ligger lidt under Grænsen for de i middel Grad aandssvage. Heraf kan man formentlig slutte, at Værdien af Operationen staar og falder med Omfanget af den aandssvages Intelligensdefekt og dermed hans Mulighed for at klare sig udenfor Anstalt, idet det i Reglen kun vil være af mindre Interesse for Samfundet og den aandssvage, at Sterilisation foretages, dersom Udskrivning af Anstalt ikke kan finde Sted.

Alderen var for baade Mænds og Kvinders Vedkommende ret høj, idet ikke mindre end 5 af Mændene var næsten 30 Aar eller derover; den ældste 40 Aar; af Kvinderne var 13 over 30 Aar, enkelte tæt ved 40 og kun 5 under 30 Aar! Dette var maaske at vente, da netop adskillige aandssvage havde maattet holdes internerede paa Anstalt, fordi man ikke inden Loven om Adgang til Sterilisation mente det forsvarligt at udskrive dem. Men just den ret fremrykkede Alder gør Materialet mindre brugbart til at drage Lære af, idet det maa hævdes, at det ikke paa fyldestgørende Maade repræsenterer de aandssvage, som man i Fremtiden i særlig Grad maa ønske steriliseret, de unge.

De Hensyn, som har været bestemmende for Sterilisation i det enkelte Tilfælde, er følgende:

- 1) Eugeniske (racehygiejniske Spørgsmaal om Afstamning og Afkom)
- 2) Sociale (Brugbarhed for Samfundet)
- 3) Personlige (Friheden).

Gennemgaar man det efterundersøgte Materiale, vil man finde, at den aandssvages personlige Forhold altid har været saaledes, at Sterilisationen vilde medføre, at vedkommende kunde anbringes under friere Kaar end tidligere. Der har her altid været Tale om Udskrivning af Anstalt enten i kontrolleret Familiepleje eller til helt fri Tjeneste. I enkelte Tilfælde har den aandssvage efter Sterilisation indgaaet Ægteskab.

Hvor betydningsfuldt Hensynet til den aandssvages mere eller mindre fri Anbringelse i Samfundet end maatte være for ham selv, har man dog ved Anbefaling af Tilladelse til Operationen altid ladet de eugeniske og sociale Indikationer være væsentlig medbestemmende ved Afgørelsen. I en Del af Materialet er der givet saadanne Oplysninger om den aandssvages Slægts defekte Tilstand i arvelig Hensende, at dette i og for sig vilde have været tilstrækkeligt til at gøre et steriliserende Indgreb berettiget. I andre Tilfælde har man ment, at man først efter en Sterilisation paa forsvarlig Maade har kunnet gøre den aandssvages relativt gode Arbejdskraft frugtbringende for Samfundet, i hvilke Tilfælde man

desuden oftest har haft mere eller mindre begrundet Mistanke om, at eventuelt Afkom vilde blive defekt.

Det kan herefter siges, at de tre nævnte Indikationer saa godt som altid har foreligget samlede som Grundlag for Tilladelse til Operation.

Med Hensyn til Spørgsmaalet om, hvorledes Sterilisationsoperationerne er forløbet, bemærkes, at Operationerne paa Kvinder er gjort med hel eller delvis Fjernelse af Æggelederne, og de er alle udført paa special-gynækologiske eller chirurgiske Afdelinger. Teknikken har været noget forskellig efter de forskellige forefundne Forhold i de enkelte Tilfælde.

77 Kvinder er opererede; af disse er 1 død ca. 1 Maaned efter Operationen paa Grund af Lungebetændelse, der opstod i Tilslutning til Indgrebet. I to Tilfælde er der kommet Betændelse i Bækkenets Bughinde; begge disse Patienter kom sig. I et Tilfælde kom der en let Aarebetændelse og i 6 Tilfælde mindre Komplikationer (Blodansamlinger) ved Bugsaarets Heling.

Det kan ikke af det foreliggende Materiale ses, om der senere skulde være kommet andre ubehagelige legemlige Følger efter Operationen, f. Eks. Stramninger i de indvendige Ar el. lign. med kortere eller længere varende Ømhed eller Smerter i Underlivet; men Muligheden af, at noget saadant af og til kan ske, kan ingenlunde udelukkes.

Selvom de Operationer paa Kvinder, hvorom der her er Tale, ikke kan siges at høre til de farligere Indgreb, rummer de dog som alle større Operationer et vist Faremoment, som ikke kan lades ude af Betragtning, naar Spørgsmaalet er om Tilladelse til Operationens Udførelse.

Sterilisationsoperationerne paa Mænd (Vasectomi) er forløbet uden Komplikationer.

Hvad angaar Spørgsmaalet om, hvorledes det faktisk er gaaet de aandssvage efter Sterilisationen, bemærkes, at samtlige 7 Mænd og 18 af Kvinderne er udskrevet af Anstalten nogen Tid (fra ca. 2 til flere Maaned) efter det operative Indgreb; kun 1 Kvinde er ikke udskrevet endnu.*)

Af de 7 udskrevne Mænd har 2 atter maattet anbringes i Anstalten; de resterende 5 har alle klaret sig mere eller mindre kummerligt; de skifter Pladser, lever af løst Arbejde og Understøttelse. 1 lever sammen med fraskilt Kone, og om de 4 oplyses kun, at de forlader Pladser, de blev anbragt i, hvorefter der vides lidt eller intet om deres senere Skæbne.

*) En Del Sygejournaler har her af Pladshensyn maattet udelades.

Af de 18 udskrevne Kvinder klarer de 17 sig ude i Plads, kun 1 har maattet anbringes paa Sprogø paany efter seksuelle Udskejelser. En ny Anbringelse i Plads synes dog at lykkes. Om 11 findes intet ufordelagtigt oplyst efter Udskrivningen. 2 af dem er blevet gift med godt Resultat. Om de resterende 3 er det oplyst, at de efter Udskrivningen har vist Tilbøjelighed til seksuelle Udskejelser (Samleje med flere Mænd).

Det steriliserende Indgreb (Vasectomien og Salpingectomien) har i alle Tilfælde virket saaledes, at ingen af de opererede har kunnet avle Børn. I psykisk Henseende er der ikke sket nogen paaviselig Forandring af Tilstanden. Operationen har ingen Virkning haft paa det seksuelle Driftsliv. Ogsaa de legemlige Kræfter bevaredes uskadt.

Da Resultaterne af Efterundersøgelserne som anført har vist, at Vasectomien og Salpingectomien som ventet ikke har haft anden Indflydelse paa Individet end den tilsigtede: at ophæve Forplantningsevnen, medens den legemlige og psykiske Tilstand lades uændret, kan man formentlig allerede her finde nogen Vejledning for, hvilke aandssvage man herefter maa søge steriliseret.

Det vil i de allerfleste Tilfælde være nødvendigt at sikre sig Tilstedeværelsen af en saa stor Arbejdsevne, at den aandssvage udenfor Anstalt helt eller delvis vil kunne bidrage til eget Underhold. Dernæst maa en nøje Vurdering af den aandssvages psykiske Totalhabitus gøre det sandsynligt, at en Udskrivning har Udsigt til at lykkes. Man maa her foruden den intellektuelle Tilstand undersøge, hvorledes Karakteren manifesterer sig, hvorledes Følelses- og Handlingslivet er. Selvom det steriliserende Indgreb frier Samfundet for, at nye defekte Individet sættes i Verden, maa man erindre, at Forplantningsvirksomheden ikke er den eneste Side af de aandssvages Liv udenfor Anstalt, der har Interesse. Som det fremgaar af det anførte, fortsætter visse aandssvage Mænd deres vagabonderende, asociale Liv ogsaa efter Vasectomien, og en Del aandssvage Kvinder vedbliver med seksuelle Udskejelser. Saa fremt Mændene begaar Tyveri, Betleri eller andre Forbrydelser, kan Samfundet ret hurtigt gribe ind og værgе sig. og dersom Kvinderne bortgaar fra deres Pladser, har man al mulig Grund til at gribe ind, men indskrænker saadanne aandssvages asociale Handlinger sig til seksuel Løssluppenhed, saaledes at de parrer sig i Flæng, faar man maaske ikke standset deres uheldige Adfærd, før stor Skade er sket. Endnu har vi ikke set de steriliserede aandssvage smittet med Kønssygdom for derefter at blive Smittespredere, men viser man ikke den største Forsigtighed og Omtanke ved Meddelelse af Til-

ladelse til Sterilisation og paafølgende Udskrivning af den karakterologisk defekte, uligevægtigt aandssvage Mand eller Kvinde, maa der regnes med en betydelige Risiko i denne Henseende.

Ved Udskrivning før Sterilisationsloven kunde ofte en seksuelt udskejende aandssvag Kvinde standses og genindlægges, fordi hun blev gravid. Man maa gøre sig klart, at dette ganske vist højst uheldige Faresignal med Sterilisationen er bragt ud af Funktion.

Det maa herefter vel være rettest ikke at tillade, at aandssvage — selvom de social-eugeniske Indikationer er til Stede — steriliseres, medmindre den psykiske Tilstand er saaledes, at man kan vente, at den steriliserede ude i Livet kan føre en Tilværelse, der dog i nogen Grad nærmer sig det normalt begavede Individ.

Medens der efter det anførte ikke er Tvivl om, at de omtalte simple Sterilisationsindgreb har haft en vis Værdi for Samfundet og været til nogen Gavn for de opererede aandssvage, er Vurderingen af saadanne Indgrebs eugeniske, resp. racehygiejniske Værdi langt vanskeligere, baade fordi der her vil fordres Erfaringer, der strækker sig over flere Generationer, og ogsaa — og ikke mindre — fordi Spørgsmaalet om Nedarvning af Aandssvagheden endnu desværre ikke kan siges at hvile paa tilstrækkelig sikre Kendsgerninger. En Sterilisation af aandssvage, der vilde søge sin Hovedberettigelse i eugeniske (racehygiejniske) Synspunkter, vilde derfor med Lethed kunne angribes fra den Side, der staar skeptisk eller afvisende overfor eugeniske Bestræbelser. Selvom man efter Retslægeraadets Mening allerede nu dog har saa mange Undersøgelser over de Former af Aandssvaghed, der med ret stor Sikkerhed tør antages at bero paa defekt Arveanlæg, at man med en vis, undertiden endda ikke ringe Grad af Sandsynlighed tør slutte til Fare for Afkommet i det konkrete Tilfælde, saa drejer det sig dog alligevel til syvende og sidst kun om et Skøn, hvis Værdi vil kunne bestrides af Skeptikeren. Det synes derfor det sikreste, at man — saaledes som ogsaa det foreliggende Udkast gør det — tillader Sterilisation efter de let kendelige sociale Indikationer og saa i det konkrete Tilfælde mulig søger yderligere Indikation i Sandsynligheden for defekt Afkom.

Disse Synspunkter har allerede i Sterilisationsloven af 1/6 1929 fundet en god Løsning, idet Udtrykket »særdeles magtpaaliggende for Samfundet« viser, at baade sociale og eugeniske Indikationer falder ind herunder paa en saadan Maade, at man snart kunde lægge mest Vægt paa de sociale Forhold og snart mere paa de arvebiologiske.

Som allerede nævnt har da ogsaa paa en enkelt Undtagelse nær alle aandssvage, der er indstillet efter denne Lov, vist sig at kunne bringes indenfor dens Rammer.

Paa to Omraader har Loven dog vist saadanne Mangler, at Ændringer her maa anses for paatrængende nødvendige. Sterilisationerne har efter Lovens § 2 kun kunnet foretages paa aandssvage, der var anbragt paa Anstalt, og som havde naaet Myndighedsalderen. Raadet kan tiltræde de i Lovforslaget i de omhandlede Henseender indeholdte Bestemmelser, men vil dog fremhæve, at det undertiden vil være ønskeligt at have en lavere Aldersgrænse end 18 Aar. —

— Af foranstaaende vil det formentlig tilstrækkeligt fremgaa, at de indtil nu med Sterilisationsindgreb overfor aandssvage efter Loven af 1/6 1929 indhøstede Erfaringer kun til en vis Grad kan udnyttes til Belysning af alle de Spørgsmaal, som Sterilisering af aandssvage frembyder. De forløbne 5 Aars Erfaringer med vor nuværende Sterilisationslov maa behandles med tilbørlig Forsigtighed og deres Betydning ikke overudnyttes, hvis man ikke vil risikere at skade Sterilisationens saa værdifulde Idé og derved bl. a. maaske ogsaa hindre dette Indgrebs Anvendelse paa de mange andre end aandssvage, som Samfundet vilde have lige saa stor Interesse i at forhindre i at sætte Afkom i Verden. Thi dette maa jo vel erindres: de aandssvage er vel en Del, men ogsaa kun en Del af en talstærk Gruppe Individuer, hvis Avlingsmuligheder det vil være af vital Betydning for Samfundet at faa bremsset. Det maa derfor forudsættes, at § 2 i Lov af 1/6 1929 bevares principielt uændret. Men det maa da synes lovtæknisk lidt ejendommeligt ikke hellere at lade denne Paragraf omfatte ogsaa de aandssvage, saaledes som nu (jfr. herved de indledende generelle Bemærkninger om Særlovgivning for aandssvage).

Det er i det foregaaende søgt paavist, at Indikationerne for steriliserende Indgreb overfor aandssvage maa fremgaa af et meget grundigt sagkyndigt Skøn i det enkelte Tilfælde. Retslægeraadet maa derfor udtale si gimod Bestemmelsen i Lovudkastets § 6, der vil henlægge Behandlingen af Indstillinger om Sterilisation af aandssvage til et Nævn, i hvilket den medicinsk-psykiatriske, arvebiologiske o. s. v. Sagkundskab skal repræsenteres af en »Læge«. Selv om man f. Eks. vælger en Embedslæge, kan Retslægeraadet ikke finde, at man derved paa Forhaand sikrer Nævnet den tilstrækkelige alsidige, lægelige Sagkundskab paa dette Punkt. Og Lovens Mening er jo sikkert ikke, at Spørgsmaalet »Sterilisation eller ikke« i Princippet skal være afgjort — særlig i medicinsk Henseende — med Indstillingen fra Aandssvagelegen.

Retslægeraadet vilde i hvert Fald mene, at det, indtil virkelig omfattende Erfaringer paa Sterilisationsomraadet er indhøstede — hvilket f. Eks. kunde ske ved Forlængelse af den nugældende

Sterilisationslov for 5 Aar med enkelte Ændringer — vilde være utilraadeligt at lægge Sager af denne Art under et Nævn med en medicinsk Repræsentation som i Udkastets § 6 omtalt. Ligesaa at det — netop fordi det drejer sig om at indhøste saa mange og saa sikre Erfaringer som muligt — vilde være saare uheldigt paa det nuværende Forsøgsstadium at fjerne en saa stor Del af Materialet fra den samlede Bedømmelse, som Retslægeraadet er i Stand til at give det, ligesom det formentlig ogsaa ved foreløbig at lade Retslægeraadet være raadgivende i disse Sager vil kunne forhindres, at der i Sterilisationsspørgsmaal foretages Skridt, som i det lange Løb vil vise sig uforsvarlige og til ubodelig Skade for hele Sterilisationssagens Fremme her i Landet.

Man vilde derimod finde en Simplificering af hele Forretningsgangen i Sterilisationssager ønskelig og paakrævet, saaledes at samtlige Indstillinger om Sterilisation eller Kastration fra vedkommende Anstaltslæge indsendes direkte til Retslægeraadet, bilagt de fornødne Attester, saaledes at Raadet derefter videresender Sagen til Justitsministeriet — eventuelt forsaavidt angaar Sterilisation af aandssvage til Socialministeriet — til endelig Afgørelse.

Man henleder endelig Opmærksomheden paa, at Retslægeraadet hvad angaar Adgang til personlig Forhandling og Undersøgelse er stillet paa tilsvarende Maade som det i Lovforslaget omhandlede Nævn og gentagne Gange har forhandlet med vedkommende Overlæge om foreliggende Sterilisationsandragender, der kunde give Anledning til Tvivl.

Under Henvisning til denne Skrivelse med dens Omtale af de i Henhold til Sterilisationsloven til Sterilisation indstillede aandssvage, skal her gives en Oversigt over samtlige de psykisk abnorme + 2 andre Tilfælde, der fra Lovens Ikrafttræden indtil $\frac{1}{6}$ 1934 er indstillet til simpel Sterilisation (Vasectomi og Salpingectomi).

Ialt har 127 Personer søgt Tilladelse til at lade sig underkaste Sterilisation, heraf er 105 Kvinder og 22 Mænd. Tilladelse til Sterilisation er givet til Kvinder i 100 Tilfælde, medens Tilladelse er nægtet i 5 Tilfælde; for Mændenes Vedkommende er de tilsvarende Tal 20 og 2.

88 Kvinder er opererede, i 2 Tilfælde er Operationen udsat, i 1 Tilfælde ønskes Tilladelsen ikke benyttet, og

endelig er i 9 Tilfælde Operationen den $\frac{1}{6}$ 1934 endnu ikke udført. Alle 20 Mænd er opererede (se iøvrigt Tavle I A og Tavle I B).

Af de 88 steriliserede Kvinder var 84 aandssvage, 2 Epileptikere, 2 Psykopater med periodisk Sindsyge.

Af de 20 vasectomerede Mænd var 19 aandssvage og 1 Psykopat.

Af de opererede Kvinder er 19 aandssvage, 2 Psykopater og 1 Epileptiker efterundersøgt, af Mændene er foretaget Efterundersøgelse i 8 Tilfælde, hvoraf 7 aandssvage. Efterundersøgelserne sker som nævnt i citerede Skrivelse først 1 Aar, efter at Operationen er foretaget. Alene de anførte Tal viser derfor, at langt den største Del af de udførte Sterilisationer har fundet Sted i det sidste Aars Tid, hvorfor Virkningen af Operationen vanskeligere lader sig bedømme. Raadet har da heller ikke anset det for nyttigt at søge fremskaffet Oplysninger før et Aar efter Indgrebet. Det vil derfor ikke nu være muligt at føje nyt til den allerede foretagne Vurdering af de efterundersøgte aandssvage, idet der ikke i de siden omhandlede Skrivelser Affattelse forløbne Maaneder indtil $\frac{1}{6}$ 1934 er tilgaaet Raadet væsentligt nyt Materiale*).

Da der kun i meget faa Tilfælde har været indstillet andre psykisk abnorme end aandssvage til Sterilisation, skal der hidsættes nogle særlige Bemærkninger om disse.

Det drejer sig som allerede nævnt om 3 Psykopater og 1 Epileptiker. — De 3 Psykopater viste alle den for disse abnorme karakteristiske sjælelige Uligevægt og Mangel paa social Tilpasningsevne, saaledes at de periodisk maatte hospitaliseres; de to af dem frembød desuden i Perioder Tegn til Sindssygdom. Om dem alle oplyste Sygehistorien,

*) Den $\frac{14}{9}$ 1934 modtog man efter nærværende Betæknings Udarbejdelse yderligere fra den Kellerske Aandssvageanstalt 12 Efterundersøgelsesskemaer, som ikke har kunnet indgaa i Vurderingen.

at der i Slægterne fandtes Disposition til sjælelige Anomalier, i første Linje til Sindssygdom.

I det ene Tilfælde af Epilepsi viste der sig efter Krampernes Optræden en Ændring af Sjælelivet, givende sig til Kende ved Uligevægt og seksuelle Udskejelser. Ogsaa her sygelige Dispositioner i Slægten.

Det fremgaar af de 4 Sygehistorier, at Motiveringen for at tillade Sterilisation er den samme som for de aandssvages Vedkommende. Der konstateres en sjælelig Abnormitet af en saadan Natur, at Videreførelse til Afkommet gennem Arv maa anses for sandsynlig; endvidere erkendes det, at den sjælelige Anomali griber saa dybt, at Patientens Tilbagevenden til det frie Liv efter alt at dømme vil betyde, at nye Børn fødes, Børn, for hvis Underhold og Opdragelse den defekte vil være ude af Stand til at sørge, uanset om Barnet bliver normalt eller ikke.

De nævnte 3 Tilfælde maa anses for ret typiske for i Befolkningen ikke sjældent forekommende psykiske Abnormiteter, hvorfor det ikke er helt forstaaeligt, at ikke saadanne Patienter i langt større Antal er søgt draget ind under Loven. —

— Lovens Ordlyd »særdeles magtpaaliggende for Samfundet og gavnligt for dem selv« er saaledes, at det i de allerfleste Tilfælde vil være og ogsaa har været muligt at faa de Typer af psykisk abnorme, for hvilke Sterilisation er ønsket eller paakrævet, ind derunder.

Som nævnt er der da i de forløbne 5 Aar heller ikke nægtet Tilladelse til Sterilisation i mere end 7 Tilfælde.

Til Bedømmelse af Lovens Virkemaade vil det være af Betydning at omtale disse Tilfælde lidt nærmere.

Af Sygehistorierne fremgaar, at en aandssvag Kvinde maatte afvises alene af formelle Grunde, idet Lovens Krav om Indlæggelse i Anstalt ikke var opfyldt. Efter hendes Anbringelse paa Sprogø vil Tilladelse til Operation nu kunne gives.

En aandssvag Kvinde afvistes i 1931, fordi Defekten erkendtes opstaaet efter Sygdom og saaledes ikke kunde antages at ville blive ført videre til eventuelt Afkom.

I et Tilfælde drejede det sig om kortvarige Depressioner i Tilslutning til Fødsler, men da der ikke iøvrigt kunde paavises psykiske Anomalier i en saadan Grad, at Tilfældet kunde bringes ind under Loven, maatte Tilladelse nægtes.

Tilladelse til Sterilisation nægtedes en Mand, der var indlagt paa Hospital, lidende af syfilitisk Hjernelidelse. Han havde begaaet Forbrydelse mod Sædeligheden og mente gennem en Ufrugtbargørelsesoperation at kunne blive befriet for sine kriminelle Tilbøjeligheder. Nægtelsen motiveredes med, at denne Operation ikke vilde have nogen Virkning paa denne Patients abnorme Kønssdrift.

I et Tilfælde søgte en Mand, der var lam i begge Ben som Følge af Nervesygdom og derfor ude af Stand til at forsørge de 14 Børn, han allerede havde, Tilladelse til Sterilisation. Da hverken han eller Hustruen frembød Tegn paa sjælelige Anomalier, faldt Tilfældet uden for Lovens Rammer.

Tilbage er to Tilfælde, begge Ansøgere var yngre Kvinder, der paa Grund af stærk erotisk Drift ønskede Sterilisation; det anførtes, at det ansaas for uheldigt for dem at sætte Børn i Verden paa Grund af Disposition i Slægten til sjælelige Abnormiteter, bl. a. Sindssygdom. Den ene frembød i nogen Grad Symptomer paa Psykopati, den anden var i det væsentlige normal. Det skønnedes ikke muligt at bringe disse Tilfælde ind under den nugældende Lov.

Sterilisationsoperationerne paa Mænd (Vasectomi) er forløbet uden Dødsfald eller Komplikationer.

Sterilisationsoperationerne paa Kvinder er gjort ved hel eller delvis Fjernelse af Æggelederne, og de er alle udført paa special-gynækologiske eller kirurgiske Afdelinger. Teknikken har været noget forskellig efter de forskellige forefundne Forhold i de enkelte Tilfælde.

88 Kvinder er opererede: Af disse er een død ca. 1

Maaned efter Operationen paa Grund af Lungebetændelse, der opstod i Tilslutning til Indgrebet; i to Tilfælde er der kommet Betændelse i Bækkenets Bughinde, begge Patienter kom sig; i eet Tilfælde kom der Betændelse til Siderne for Livmoderen; i eet Tilfælde kom der en let Aarebetændelse og i 6 Tilfælde mindre Komplikationer (Blodansamlinger) ved Bugsaarets Heling.

Det kan ikke af det foreliggende Materiale ses, om der senere skulde være kommet andre ubehagelige legemlige Følger efter Operationen, f. Eks. Stramminger i de indvendige Ar eller lignende, med kortere eller længere varende Ømhed eller Smerte i Underlivet; men Muligheden af, at noget saadant af og til kan ske, kan ingenlunde udelukkes.

Selv om de Operationer paa Kvinder, hvorom der er Tale, ikke kan siges at høre til de farligere Indgreb, rummer de dog som alle større Operationer et vist Faremoment, som ikke kan lades helt ude af Betragtning, naar Spørgsmaalet er om Tilladelse til Operationens Udførelse.

Redegørelse for de sociale Forhold efter Operationen vedrørende Personer, underkastet simpel Sterilisation.

I. — Allerede i den tidligere nævnte Skrivelse til Socialministeriet af 16/4 1934 er ret udførligt omtalt, hvorledes Udsigterne for de aandssvage, der var underkastet simpel Sterilisation, var med Hensyn til at klare sig uden for Anstalt.

Paa Grundlag af et ret lille efterundersøgt Materiale, bestaaende af 19 Kvinder og 7 Mænd, blev det fremhævet, at afgørende for den aandssvages Mulighed for at klare sig uden for Anstalt var den sjælelige Tilstand. Var den aandssvage i god mental Balance, var Udsigten til, at Udskrivning kunde realiseres, ret stor. Gjorde derimod karakterologiske Abnormiteter sig gældende, fortsatte den aandssvage ogsaa efter Sterilisations-

indgrebet med en mere eller mindre asocial Tilværelse, saasnart Udskrivning havde fundet Sted. Det blev endvidere paapeget, at kun de i lettere Grad aandssvage og ganske enkelte i middel Grad aandssvage var blevet opereret, idet der kun med Bevarelse af en relativt god Intelligens og dermed god Arbejdsevne kunde tænkes paa Udskrivning.

Medens der som omtalt for de kastrerede aandssvage kunde være Tale om at søge Operation udført alene for at kunne anbringe den opererede under friere Former inden for Anstaltens Rammer, synes dette ikke at have nogen Betydning, naar Talen er om den simple Sterilisation. Dette er forstaaeligt nok, naar man betænker, at den simple Sterilisation kun ophæver Forplantningsevnen, idet det vel kan antages, at Tilsynet, selv paa Anstaltens aabne Afdelinger, bør være saaledes, at Mulighed til Besvangring er udelukket.

Det skal derfor understreges, at Udskrivning af uegnede aandssvage, d. v. s. saadanne, der ikke er i mental Balance, efter det steriliserende Indgreb ogsaa er socialt uforsvarligt.

II. — Af andre psykisk abnorme, der er efterundersøgt efter Sterilisationsoperation, rummer Materialet kun 4, nemlig 1 Epileptiker og 3 Psykopater. Men selv dette lille Materiale synes at vise, at Forholdene her ikke er væsentlig anderledes end for de aandssvages Vedkommende.

Baade Epileptikeren og de 2 af Psykopaterne viser sig at være i en saadan sjælelig Ligevægt, at Udskrivning i kontrolleret Familiepleje og til fri Tjeneste med Held kan gennemføres. Den ene Psykopat viser efter Operationen uforandret udtalt Sindsuligevægt og erotomane Tendenser. Udskrivning i kontrolleret Familiepleje lykkes da ogsaa kun delvis, idet Plejehjemmet og Hospitalet stadig maa føre Kontrol med hende.

Det skønnes herefter og idethele rigtigt at fremhæve, at Muligheden for at opnaa en Bedring af psykisk

abnormes sociale Forhold efter et steriliserende Indgreb kun er til Stede, dersom man inden Udskrivning har sikret sig, at den mentale Balance er saa god, at Tilpasning til det frie Livs større Vanskeligheder er sandsynlig. Det steriliserende Indgreb har ikke direkte Betydning for et Individets Tilpasningsevne i Samfundet; en Sterilisation betyder alene, at Forplantningsevnen ophæves, et Resultat uden hvilket Mennesker, der ellers kunde klare sig, før eller senere vilde have Udsigt til ogsaa socialt at gaa til Grunde.

Af det her anførte og efter det andet Steds om Kastrationsresultaterne meddelte fremgaar, at man efter en simpel Sterilisation ikke opnaar at bidrage direkte til Fremme af den opereredes sociale Mulighed, medens man efter Kastrationsindgrebet kan vente en saadan Bedring i den sjælelig abnorme Tilstand, at Indgrebet baade herved og ved at Forplantningsevnen ophæves, hidrager til, at Individets sociale Muligheder øges.

Efter de foranstaaende Redegørelser maa Retslægeraadet mene, at Sterilisationsloven af 1929 hidtil har virket efter sin Hensigt, til Gavn for Samfundet og ikke mindst for de Individider, paa hvilke den har fundet Anvendelse.

Raadet maa derfor ogsaa mene, at man er berettiget til allerede nu at overveje Betimeligheden af og Mulighederne for at ændre og udbygge Loven, saaledes at dens Aktionsradius bliver større og dens Slagkraft overfor de Onder, den skal bekæmpe, stærkere. Efter Raadets Skøn vilde dette paa for holdsvis simpel Maade kunne lade sig gøre og kun paa nogle Punkter nøde til en mere radikal Ændring af Lovens to fundamentale Paragraffer (Paragraf 1 og 2).

Vi skal i det følgende i Korthed drøfte saadanne Punkter, der med vort Materiale som Basis giver Grund til berettiget Overvejelse om Ændringer. Hertil skal vi føje nogle Bemærkninger om Lovens Administration, ligeledes begrundede i indhøstede Erfaringer.

— Vor nuværende Sterilisationslov opererer alene med 2 Indikationer for steriliserende Indgreb: 1) Forebyggelse af nye Forbrydelser (Kriminalpolitisk (kriminalterapeutisk) Indikation) (Paragraf 1) og 2) Forebyggelse af uønskelig Borneavl af socialt-humane og eugeniske Grunde (Paragraf 2).

Lovens Paragraf 1 taler om »Personer, hvis Kønssdrifts abnorme Styrke eller Retning udsætter dem for at begaa Forbrydelser«. Der er her i første Række tænkt paa Kønssforbrydelser. I Kommissionsbetænkningen er dog allerede peget paa de maaske ikke helt sjældne Tilfælde, hvor en abnorm stærk eller devieret Kønssdrift fører Individet til at begaa andre Forbrydelser, f. Eks. visse Voldshandlinger, Tyverier (sexuelt belinget Kleptomani), Brandstiftelse o. a. Hvor saadanne abnorme Psykomekanismer for Lovovertrædelse kan paavises med Sikkerhed eller en tilstrækkelig Grad af Sandsynlighed, synes det i Paragraf 1 omtalte Indgreb (d. v. s. Kastration) at maatte være lovmedholdeligt, hvor andre Forhold hos det paagældende Individ ikke taler derimod, idet her som overalt, hvor Talen er om disse Indgreb, Afgørelsen maa træffes in concreto og efter Sagens samtlige Forhold.

Ikke alt for sjældent støder man paa Individet i og udenfor Anstalt, hvis Kønssdrifts abnorme Styrke, henholdsvis hvis manglende Evne til tilstrækkelig Bremsning af deres Kønssdrift vel ikke har udsat eller kan antages at ville udsætte dem for at begaa Forbrydelser, men hvis abnormt stærke Kønssdrift har voldt dem stort Afbræk i social Henseende eller — hos mere sensitive Naturer — stærke sjælelige Lidelser, og som derfor ønsker

at pacificeres resp. socialiseres gennem en Kastration. Det maa synes inhumant ikke ogsaa at aabne saadanne Personer Mulighed for en roligere Tilværelse gennem dette Indgreb, men alene at ville forbeholde det for Individder, der egentlig kun har gjort sig bemærkede i Samfundet ved deres Forbrydelser.

Retskegeraadet har haft flere saadanne Sager til Behandling, Tilfælde, hvor de paagældende Individders Skildringer af deres sexuellet betingede sjælelige Lidelser har været meget gribende og gaaende saa langt ud over den her i og for sig meget vide »normale« Bredde, at Tilstanden maa karakteriseres som patologisk. Med den nuværende Affattelse af Lovparagrafferne har det desværre ikke været gør ligt at hjælpe disse nødstedte Mennesker. Loven virker her som andetsteds for stiv og uelastisk. Den Udvej at kastre saadanne Individder paa medicinsk Indikation kunde vel nok motiveres, men vil let møde Vanskeligheder. Vor Retsopfattelses Vurdering af medicinske Indikationer for dette Indgreb tør ingenlunde siges at være saa egal, saa forstaaende og large, at ikke Læger i visse Tilfælde, hvor Kastration i Virkeligheden var vel indiceret, vil afstaa fra Kastration af Hensyn til mulige juridiske Konsekvenser.

I denne Forbindelse skal man henlede Opmærksomheden paa det ønskelige i, at det her i Landet, saaledes som det bl. a. er Tilfældet i Norge, i Loven udtrykkelig fastslaas, at Indgreb i Konsorganerne kan ske paa medicinsk Indikation.

I Lovens Paragraf 2 bruges det generelle, meget omfattende Udtryk »psykisk abnorme Personer«.

Af Redegørelsen, Side 57 ff, for Lovens hidtidige Virksomhedsomraade vil det ses, at Paragraffen væsentlig er bragt til Anvendelse overfor et ret stort Antal aandssvage og Psykopater, og da — følgende Loven — alene overfor Personer af denne Art, der har været anbragt paa Anstalt eller under Anstaltsforsorg.

Da hele Loven jo har været tænkt som et Forsøg, og en

forhastet eller altfor vidtgaaende Anvendelse af den let kunde have kompromitteret dens Hensigt, har man naturlig nok og navnlig i Lovens første Aar fra alle Sider paalagt sig en vis Tilbageholdenhed ved Udvælgelsen af de Personer, som man vilde underkaste steriliserende Indgreb. For denne Udvælgelse har Retslægeraadet væsentlig lagt følgende Hensyn til Grund til Fortolkning af Paragraf 2 »særdeles magtpaaliggende for Samfundet og gavnligt for dem selv —«:

- 1) eugeniske Hensyn (Afkømt),
- 2) sociale Hensyn (Brugbarhed for Samfundet),
- 3) personlige Hensyn (Lempelser med Henblik paa Frihedsberøvelse).

Ad 1) Afgørende maa her blive, om den sjælelige Abnormitet med tilstrækkelig Sikkerhed eller ganske overvejende Sandsynlighed kan fastslås som betinget af ned- arvelige Aarsager.

Ad 2) Graden af den sjælelige Abnormitet, særlig med Hensyn til følelsesmæssige og karakterologiske Brist, maa være af en saadan Art, at den paagældende enten ved egen Hjælp eller ved Støtte fra Familie, Stat eller Kommune kan leve udenfor Anstalt og uden at repræsentere åbenbar eller nærliggende Samfundsfare.

Ad 3) Dette Hensyn vil saa godt som altid foreligge.

Betingelsen »gavnligt for dem selv« maa i alt væsentligt fortolkes i Overensstemmelse med det ad 2) og ad 3) bemærkede.

Allt i alt maa den forsigtige, nøgterne Fremgangsmaade paa dette Omraade vist siges at være i Harmoni med Betænkningens og Lovens Aand og at have virket heldig. Men en adskillig mindre Tilbageholdenhed vil dog formentlig være nødvendig i Fremtiden, om Lovens Paragraf 2 skal kunne udfolde sin fulde, omend relative Nytte i social-humanitær og racehygiejnisk Henseende.

Betingelserne for Paragraffens (Paragraf 2) større Virkekraft bliver:

1. dens Anvendelse paa flere Grupper af psykisk abnorme Personer;
2. dens Anvendelse paa psykisk abnorme Personer udenfor Anstalt;
3. dens Anvendelse paa Personer, der ikke har naaet Myndighedsalderen og
4. dens eventuelle Anvendelse uden Samtykke fra den paagældende Person (Tvangssterilisation).

Ved Lov af $16/5$ 1934 er Betingelserne for Sterilisering af aandssvage blevet ændrede i Overensstemmelse med de under 2), 3) og 4) fremsatte Anskuelser. I det følgende ses derfor paa disse Punkter bort fra de aandssvage.

Ad 1. Lovens Udtryk i Paragraf 2 »psykisk abnorme Personer« vil principielt tillade at inddrage ogsaa andre Grupper under Tilladelse til Sterilisering:

Saaledes visse sindssyge. Der vil her først og fremmest blive Tale om Tilfælde af dementia præcox (Ungdomssløv-sind), resp. Schizophreni, hvor en kortere eller længerevarende Remission i Sygdommen muliggør en Udskrivning eller tvinger Sindssygehospitalet til en saadan, men hvor samfundsmæssige saavel som arve-biologiske Forhold i aller-højeste Grad gør (yderligere) Børneavl uønsket.

Derimod vil man overfor manio-depressiv Sindssygdom vel nok endnu en Tid lang vise større Tilbageholdenhed, selvom denne Sygdom med Hensyn til Faren for Afkommets Sundhed og ogsaa med Hensyn til de Byrder og Ulemper, som Afkommet kan forvolde Samfundet, ofte komme paa Højde med Schizophrenien. Men netop blandt de manio-depressive støder man ikke helt sjældent paa ansvarsbevidste Individuer, der af Hensyn til den sygelige Arv, der lurder paa deres mulige Afkom, ønsker at steriliseres, og hvor dette Krav maa synes meget plausibelt, særligt da, hvor alt fødte Børn har vist sjælelig Abnormitet,

eller hvor der er Tale om udtalt arvelig Belastning, eventuelt samløbende (konvergent) fra begge Slægtssider. En generel, direkte Anvisning paa Sterilisering af manio-depressive — som f. Eks. i den nye tyske Lov — kan Raadet paa Videnskabens nuværende Standpunkt ikke finde berettiget eller forsvarlig.

Visse Tilfælde af Epilepsi bør kunne afgive Indikation for steriliserende Indgreb. Selv om man medgiver, at Omfanget af Epilepsiens hereditære Betingethed endnu ikke med Sikkerhed er fastslaaet, er dog alle enige om, at en vis Gruppe af Epileptikere har fejlagtigt Arveanlæg som Hoved- eller Encaarsag til deres Sygdom, som derfor ogsaa vil kunne overføres til Afkommet. Det steriliserende Indgreb maa derfor fremgaa som Resultat af indgaaende klinisk-arvebiologiske Overvejelser i det enkelte Tilfælde, først og fremmest for at udelukke en rent organisk betinget, ikke nedarvelig Epilepsi. En saadan vil selvsagt ikke kunne afgive eugenisk Indikation for Sterilisering. Derimod vil der saavel i et saadant Tilfælde som ogsaa ved den hereditært betingede Epilepsi vel kunne tænkes at foreligge sociale og personlige Hensyn, der kunde tale for en Sterilisation. Det vil her dreje sig om Tilfælde, hvor det epileptiske Sløvsind, de epileptiske, ofte meget uheldige (asociale, kriminelle) Karakterforandringer, Anfaldenes overvældende Hyppighed eller lignende, ikke nødvendiggør Hospitalisering af Patienten. Men selv i saadanne Tilfælde vil man f. Eks. efter en bedrende Behandling, der frister til en Udskrivning, tænke paa, om ikke en Sterilisation var paa sin Plads af Hensyn til Patienten (efter flere Forfatteres Anskuelse forværrer Svangerskaber ofte Epilepsien), som ogsaa af Hensyn til mulige Børn, disses Kaar saavel som deres arvelige Belastning.

Langt vanskeligere er Spørgsmaalet om Psykopaterne, hvilket er saa meget beklageligere som denne Gruppe sjæleligt abnorme i Virkeligheden betyder langt mere i Samfundet end de aandssvage (i Litteraturen angives indtil 10%)

af Totalbefolkningen). De er ofte langt stærkere og langt grovere asociale eller antisociale (kriminelle) end f. Eks. de aandssvage, og deres erotiske Aktivitet og Opfindsomhed resp. deres Frugtbarhed — oftest extramatrimoniel — er ganske betydelig (smlgn. nedenfor om kriminelle Psykopaters Frugtbarhed). Med Hensyn til sygelig Nedarvning paa Afkommet staar Psykopaterne ingenlunde tilbage for mange egentlige Sindssygdomme, selvom den nøjere Arvegang ingenlunde er fuldt oplyst.

Vanskeligheden ved at faa Psykopaterne indfangede under Sterilisationsloven ligger naturligvis først og fremmest i, at det store Flertal af dem lever ude i det frie Samfund. En Del af dem kommer dog paa Sindssyge- eller Nerveafdelinger, rigtignok oftest kun for en kortere Tid. De mere groft asociale eller antisociale (kriminelle) havner delvis i Fængsler, Forvaringsanstalter, paa Børneværnsinstitutioner o. s. v.

Der er saaledes Mulighed for at faa fat paa i hvert Fald nogle af disse Individier. Initiativet til Steriliseringen kunde da tænkes at udgaa fra de paagældende Institutioner. Indikationerne maatte bl. a. blive stærk arvelig Belastning, grov psykopatisk Mentalitet, særlig ogsaa lagt for Dagen gennem udtalt asocial eller antisocial (kriminell) Livsførsel, sexuel Overaktivitet, f. Eks. dokumenteret gennem flere uægte Børn paa det offentlige Regning, o. lign. Ogsaa for den ansvarsbevidste Psykopats Vedkommende maatte en fra ham selv udgaaende Begæring om Sterilisation efter Omstændighederne kunne bevilges.

Lignende Betragtninger kan med fuld Ret gøres gældende overfor visse kroniske Alkoholister. En stor Del af disse vil samtidig være Psykopater, saaledes at her nedarvningsmæssige Farer bør udelukkes. Meget ofte vil der ogsaa være Tale om socialt stærkt reducerede Individier (Fattiglemmer, Landstrygere, Bettlere) eller om Personer med flere eller færre Lovovertrædelser af grovere Art. Fremdeles er Alkoholistægteskaber gennemgaaende ret børnerige.

Endelig skulde det synes rimeligt, ogsaa af socialt-humanitære Grunde at foranledige saadanne Personer sterilisere, inden de f. Eks. løslades af Fængsel, Arbejdshus, Afvænningsanstalt eller Fattiggaard. I det hele gør en Række Faktorer det saaledes ønskeligt for Samfundet at sætte saadanne Personer ud af Stand til at avle Afkom.

Et Spørgsmaal, der mere og mere trænger sig paa ved Overvejelserne om Sterilisering af Personer, der ikke bør faa Afkom, er Spørgsmaalet om Sterilisering af »normale« Forbrydere.

Kommissionsbetænkningen fremhæver, at et saadant Indgreb (simpel Sterilisering som ogsaa Kastration, smlgn. senere) ikke bør have Karakteren af en Straf eller Tillægsstraf.

Men baade af sociale og humanitære Grunde kunde man ønske Mulighed for en Sterilisering af adskillige »normale« Forbrydere.

Ganske bortset fra den sygelige Arvemasse, som de ofte nok testamenterer til deres Afkom, faar dette hyppigt det mest ugunstige og kriminelt-smittende Milieu i Forbrydernes Hjem, ganske uanset de extramatrimonielle Aflæggere, som Forbryderne saa tit efterlader sig paa deres omflakkende Livsbane. (Efter en tysk Statistik var Gennemsnitstallene i saadanne Forbryderægteskaber 7—9 Børn. — Børnedødeligheden er dog en Del større i disse Ægteskaber end i Ægteskaber mellem normale Personer.)

Paragraf 2 maatte vel utvungent kunne finde Anvendelse ved visse stærkt nedarvelige og invaliderende Nervesygdomme, saaledes f. Eks. Huntington's Chorea. I dette Sygdomsbillede indgaar et betydeligt Sløvsind, saaledes at saadanne Patienter naturligt kunde falde ind under Paragraffens »psykisk abnorme Personer«. Af racehygiejniske som ogsaa af humanitære og sociale Grunde burde visse andre nedarvelige organiske Sygdomme, som f. Eks. Døvstumhed, arvelig Blindhed og lign., ligeledes kunne bringes ind under Paragraf 2's Omraade.

Ad 2. Det er som sagt forstaaeligt, at vor Sterilisationslov — som den »Prøvelov« den maatte blive — har indsnævret Antallet af de psykisk abnorme Personer, paa hvem Paragraf 2 kunde finde Anvendelse, til dem, der er anbragte paa Anstalter. Men lige saa selvsagt er det, at man herved ikke faar fat paa en stor Mængde psykisk abnorme Personer udenfor Anstalt, der vel af en eller anden, maaske ganske irrelevant Grund har kunnet holde sig klar af »Anstalten«, men for hvis Vedkommende det turde være lige saa magtpaaliggende for Samfundet og mange Gange saa gunstigt for dem selv, at de sættes ud af Stand til at avle Børn.

For de aandssvages Vedkommende er der alt sket en Ændring paa dette Punkt med Loven af ^{16/5} 1934.

Vanskeligere ligger Sagen selvsagt overfor Psykopaterne. De Muligheder, der her frembyder sig, falder i nogen Grad sammen med det ovenfor, Side 77—78 sagte.

Ad 3. Naar man vil forhindre Fremkomsten af uønskeligt Afkom, vil det mest rationelle naturligvis være at sætte ind med det steriliserende Indgreb, saasnart den paagældende Person idethele kan formodes at være blevet avledygtig, d. v. s. undertiden allerede med Overgangsalderen. Den nye Aandsvage Lov fastsætter ingen Aldersgrænse for Sterilisering, og det vil være naturligt at indrømme samme Muligheder overfor Psykopater, visse sindssyge, Epileptikere o. s. v. Som nævnt tidligere, medfører Sterilisationen ingen legemlige Følger for den steriliserede Mand og kun undtagelsesvis for den steriliserede Kvinde. Anderledes selvsagt med en Kastration, der som Regel næppe bør foretages før omkring det 20. Aar, og endda kun efter nøje Undersøgelse af Forholdene i det konkrete Tilfælde (bl. a. med Henblik paa en mulig forsinket Pubertet).

Ad 4. Baade Indgrebet efter Paragraf 1 og Paragraf 2 forudsætter den paagældende Persons Samtykke (eventuelt i Forbindelse med Værgens). Efter Indgrebets Karakter af »Legemsbeskadigelse« er det i og for sig forstaaeligt, at

man hidtil er vejet tilbage for at paatvinge Individet det. Men det turde være et Spørgsmaal, som i hvert Fald bør overvejes, om her ikke Hensynet til det eventuelle Afkom og til Samfundet under visse særlige Forhold bør være det tungest vejende, saaledes at man i hvert Fald aabner Mulighed for tvungen Anvendelse af disse Indgreb i Konsorganerne.

Ogsaa paa dette Punkt er der med den nye Aandssvage Lov sket en betydningsfuld Ændring for de aandsvages Vedkommende. Men noget lignende burde kunne ske overfor Psykopater, visse Forbrydere o. a., hvis seksuelle Energi og Avleenergi ofte nok lægger sig ganske hensyns- og ansvarsløst for Dagen med alle sine svære Konsekvenser for den paagældende og for Samfundet. I hvert Fald overfor Mænd maatte man under visse Forhold kunne kræve tvungen simpel Sterilisering, et meget ringe operativt Indgreb. Overfor Kvinder maatte Betænelighederne være noget større, idet det kirurgiske Indgreb her er langt betydeligere (smlgn. ovenfor).

Mest betænkelig vil Menigmand sikkert føle sig overfor Tanken om tvungen Kastration. For den almindelige Bevidsthed staar denne Operation som en »Lemlæstelse« i Ordets stærkeste Betydning, med uheldige legemlige-sjælelige Følger. Som alt tidligere nævnt, Side 47 ff., er væsentlig uheldige Følger efter Kastration, foretaget paa kønsmodne Mænd, dog meget faa i vort Materiale, i hvert Fald ingenlunde saadanne, at de kontraindicerer dette Indgreb. Hos Kvinder ligger Forholdet en Del anderledes. Men baade for Mænd og Kvinder gælder det, at de direkte eller indirekte Følger, som Indgrebet muligvis kan medføre, ofte maa bedømmes paa Baggrund af den Tilværelse, som ellers vilde blive den paagældende Persons, eller af den Fare for Mennesker og Samfundsværdier, som Personen ukastreret vilde repræsentere. Dette gælder særligt for Sædelighedsforbrydere og »sexuelt rasende« aandsvage, Psykopater og andre abnorme, som

i Reglen kun nødtvungent tager Initiativet til dette Indgreb, det eneste, der reelt kan socialisere, resp. uskadeliggøre dem. Om man her vil gribe ind med maaske livsvarig Internering eller gaa til tvungen Kastration, bliver vel til syvende og sidst en Følelsessag og afhængigt af, hvilke sociale Forplejningsbyrder Samfundet mener at kunne bære i Længden — som Offer paa en maaske misforstaaet eller overdreven Humanitets Alter.

Med Hensyn til Administrationen af den kommende Sterilisationslov skal Raadet ikke undlade at fremsætte følgende Bemærkninger:

Det har fra flere Sider været fremført, at Forretningsgangen ved Sterilisationssagernes Behandling er noget tung og unødigt kompliceret. At Sagerne i sig selv undertiden maa give Anledning til indgaaende lægelige Overvejelser er en Ting for sig og let forstaaelig; Ankerne er derimod rettet mod de mange lægelige og juridiske Etapper, som Sagerne skal passere, og som menes uden Skade at kunne reduceres.

Kort sagt: Der ønskes her som paa alle Omraader i moderne Administration en Forenkling.

Raadet maa efter de indhøstede Erfaringer medgive, at disse Anker og Forslag synes berettigede; de ses da ogsaa at falde i Traad med Aanden i Kommissionsbetænkningen af 1926, der netop gennem sine Forslag om en særlig Kommission og i hvert Fald en Centralisering af Materialet tilsigtede en ensartet og enkel Behandling af disse Sager.

Nødvendigheden og Opportuniteten af dette Synspunkt har de forløbne Forsøgsaar tilfulde bekræftet. Raadet maa derfor slutte sig til de fremsatte Anker og anse det for meget ønskeligt, at der i Fremtiden finder en forenklet Forretningsgang og størst mulig Centralisering Sted, navnlig for det nærmest forestaaende Tidsspand, idet der her fremdeles er Spørgsmaal om Gennemførelse af en vanskelig Forsøgslov paa stadig nye Omraa-

der, hvor ensartede og faste, videnskabeligt fuldt underbyggede Retningslinier er nødvendige.

Den nærmere Gennemførelse af en saadan Reform i Sagernes Administration maa man have overladt til Justitsministeriet. Man skal blot bemærke, at Forelæggelse af Sterilisationssager for to sideordnede lægelige Myndigheder ikke kendes i noget andet Land og ikke kan antages tilnærmelsesvis at frembyde Fordele, som staar i Forhold til Ulemperne.

Vedrørende selve Forretningsgangen har Raadet tidligere overfor Ministeriet gjort sig til Talsmand for en Simplificering, og man finder Anledning til paany at fremhæve det ønskelige i, at der samtidig med Lovens Revision eller om muligt allerede før fastlægges en Ordning, hvorefter samtlige Andragender om Sterilisation, bortset fra Andragender fra aandssvage, indsendes direkte til Retslægeraadet, bilagt de Oplysninger, som kræves efter Loven. Raadet vil herefter kunne tage Stilling til Andragendet paa det saaledes givne Grundlag og videresende Sagen til Justitsministeriet med Raadets Erklæring.

Med Hensyn til Enkeltheder i den gældende Lov finder man yderligere Anledning til at fremhæve, at Lovens Paragraffer 1 og 2 synes formuleret saaledes, at Administrationen har henført Tilfælde under Paragraf 2, som efter deres Beskaffenhed maatte henhøre under Paragraf 1, f. Eks. Kastration af de paa Forvaringsanstalten paa Sundholm anbragte Sædelighedsforbrydere, og Raadet skal henstille, at der ved Formuleringen af den fremtidige Lov gives saadanne Bestemmelser, at en tilsvarende Praksis ikke nødvendiggøres i Fremtiden.

Bestemmelsen i Lovens Paragraf 3, 2. Stk. om, at det Indgreb, som foretages i Henhold til Loven, efter dets Art paa Forhaand skal angives ved dets lægevidenskabelige Betegnelse, skønnes mindre hensigtsmæssig og bør efter Raadets Formening udgaa, idet det ofte er nødvendigt, navnlig ved Indgreb paa Kvinder, først at foretage en om-

hyggelig Undersøgelse i det enkelte Tilfælde for at afgøre, af hvilken Art Indgrebet bør være.

Endelig skal Raadet henstille, at der om det for Lovens Videreførelse utvivlsomt fortsat nødvendige Efterundersøgelsesarbejde gives udtrykkelige Bestemmelser i den kommende Lov, i første Række om selve Efterundersøgelseernes Administration, men tillige om de opereredes Pligt til at lade sig underkaste Efterundersøgelse. Selvom Efterundersøgelserne i Almindelighed ikke har mødt Vanskeligheder hos de Personer, som skulde underkaste sig dem, skønnes det dog paakrævet, da i hvert Fald enkelte Personer har nægtet at lade sig efterundersøge, at der gives Regler om en Pligt til Efterundersøgelse for alle, der underkastes Indgreb efter Loven. I hvert Fald maatte der kunne gives en Regel om, at vedkommende Andrager i selve Andragendet udtrykkelig maatte give Tilsagn om at lade sig efterundersøge efter Operationen med nærmere angivne Mellemlum.

Et Tilbageblik paa den her givne Redegørelse og Betænkning vil efter Retslægeraadets Skøn føre til følgende Hovedsynspunkter:

Den danske Sterilisationslov har — efter i ca. 5 Aar at have fungeret som Forsøgslov — skabt et Vurderingsmateriale paa ialt 171*) frivilligt steriliserede Personer.

Disse fordeler sig paa 63 Kastrationer (Mænd) og 108 simple Sterilisationer, hvoraf 20 Mænd og 88 Kvinder.

Materialet er ikke og kunde ikke blive stort, og en længere Observationstid af det havde i og for sig været ønskelig, ganske særlig for de Vurderinger, som hviler paa en yderligere Udspaltning. Men det er dog stort nok til at have givet en Række vigtige Oplysninger og ydet

*) 4 for Lovens Ikrafttræden kastrerede Personer er medregnede.

en paa afgørende Punkter god Orientering i, hvilke Retningslinier man fremtidig bør følge, og hvilke Veje der er de bedst farbare.

Denne Orientering foreligger mest klar for Kastrationsindgrebets Vedkommende, hvor Materialet fastslaar dette Indgrebs uomtvistelig store kriminalterapeutiske (kriminalpolitiske) og ikke ringe sociale Betydning; med Henblik paa Kastraternes Neutralisering i kriminel Henseende og deres Brugbargørelse i social Henseende maa Indgrebet efter vort Materiale betegnes som meget effektivt, og Resultaterne som særdeles gunstige, ikke mindst naar Materialets kriminologisk svære Natur tages i Betragtning. Men en stadig paa langt Sigt fortsat Observation — kriminalbiologisk og social — af de kastrerede Personer vil være uomgængelig nødvendig.

En kort Karakteristik af den simple Sterilisations Resultater lader sig vanskeligere give, bl. a. af den Grund, at den efter Sagens Natur maa virke paa længere Sigt og kræve endnu længere Observationstid end Kastrationen. Der maa herom henvises til Texten og blot bemærkes, at Indgrebet efter alt at dømme maa antages paa en Række Omraader indenfor Samfundslivet at ville virke nyttigt.

Men der bør her advares mod overdrevne og for optimistiske Forestillinger særlig om Sterilisationens eugeniske Effekt, uden Rod i virkelig videnskabelige Fundamenter; saadanne udokumenterede Forestillinger og deraf dikterede Fremgangsmaader vil let kunne føre en i sig selv sund og velmotiveret Lovgivning ud paa usikker Grund og dermed forskertse Muligheden for den rette Videreførelse af et nyttigt Redskab for Samfundshygiejnen, taget i videste Forstand.

For begge steriliserende Indgrebs Vedkommende har de hidtidige Erfaringer vist, at de med dem forbundne Farer og Gøner er saa ringe, at de næppe kommer i Betragtning i Sammenligning med de skabte personlige og samfundsmæssige Fordele.

Den nugældende Lov var med velberaad Hu formet med moderate Maal for Øje og derfor med ret snævert afstukne Rammer.

Det har imidlertid vist sig gennem de indvundne Erfaringer, at Loven allerede nu virker for stiv og uelastisk, og Raadet har paavist og belyst en Række Punkter, hvor den uden Skade og sikkert med god Nytte kunde ændres, udvides og videreføres, saa dens Virkekraft øgedes, ligesom man har givet Forslag om en Forenkling i dens Administration.

Den samlede Vurdering af Materialet og de dertil knyttede Erfaringer fører da til den Anskuelse, at den Forsøgslovgivning, man her i Landet, først blandt de europæiske Stater, indførte for 5 Aar siden, har været berettiget og i det hele svaret Regning med Indfrielse af de væsentligste af de Forventninger, man stillede til den.

Loven maa med en nøgtern Betragtning siges at have været gavnlig for de enkelte Personer og et Gode for Samfundet. —

— Retslægeraadet har da herefter — med de Reservationer, der fremgaar af denne Redegørelse — ingen Betænkkelighed næret ved at anbefale Ministeriet Lovens Videreførelse, eventuelt efter en Kommissionsbearbejdning.
